

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE
POLISH ENTOMOLOGICAL SOCIETY

ISSN 0138-0737

**WIADOMOŚCI
ENTOMOLOGICZNE**
(ENTOMOLOGICAL NEWS)

XXI, 4

POZNAŃ

(2002) 2003

WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW

● „Wiadomości Entomologiczne” zamieszczają oryginalne artykuły materiałowe, artykuły przeglądowe, dyskusyjne, notatki faunistyczne i krótkie doniesienia naukowe, których głównym podmiotem są owady, artykuły metodyczne, historiograficzne (w tym biograficzne), recenzje prac entomologicznych, polemiki, sprostowania itp. oraz sprawozdania, komunikaty i inne materiały kronikarskie z zakresu szeroko pojętej działalności entomologicznej. Prace publikowane są w języku polskim. Oryginalne prace materiałowe mogą być w uzasadnionych przypadkach drukowane w języku angielskim, z polskim streszczeniem w pełni prezentującym założenia i wyniki pracy oraz objaśnieniami tabel i rycin także w języku polskim. Możliwość nieodpłatnego publikowania w „Wiadomościach Entomologicznych” mają tylko pełnoprawni członkowie Polskiego Towarzystwa Entomologicznego.

● Objętość artykułów nadesłanych do druku nie powinna przekraczać objętości równoważnej 290 wierszom po maksymalnie 65 znaków (około 10 stron znormalizowanego wydruku (maszynopisu), włączając w to tabele i ryciny). Artykuły przekraczające ustaloną objętość mogą być przyjęte pod warunkiem pokrycia przez autora kosztów edycji objętości ponadnormatywnej (do nadsyłanych materiałów powinna być dołączona deklaracja autora odnośnie gotowości pokrycia tych kosztów, jednak już samo nadesłanie artykułu przekraczającego normatywną objętość traktowane będzie jako złożenie takiej deklaracji). Krótkie doniesienia, recenzje, sprawozdania (za wyjątkiem sprawozdań ze Zjazdów PTEnt. i posiedzeń ZG PTEnt.), komunikaty i materiały kronikarskie nie powinny przekraczać 2 stron znormalizowanego wydruku. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów recenzji, sprawozdań, komunikatów i materiałów kronikarskich oraz poprawiania usterek stylistycznych i dotyczących nazewnictwa, bez uzgodnienia z autorem.

● Osoby nie będące członkami Polskiego Towarzystwa Entomologicznego mają prawo drukowania swoich prac tylko za pełną odpłatnością kosztów edycji.

● Wydruki należy nadsyłać w dwóch egzemplarzach, załączając obowiązkowo dyskietkę 3,5" z plikami przesyłanych tekstów (oddzielną dla każdego z nadsyłanych artykułów). Zaleca się stosowanie edytora tekstów Word dla Windows i zapisywanie plików w formacie .rtf. Teksty (a w szczególności ich pliki na dyskietce) nie mogą zawierać żadnych wyróżnień edytorskich (wersalików pisanych przy użyciu klawisza [Shift] lub [CapsLock], podkreśleń, pogrubień, wcięć wykonanych tabulatorem czy spacją itp.). Dopuszczalne są jedynie, zastosowane w odpowiednich miejscach wyróżnienia czcionki (np. kursywa dla łacińskich nazw taksonów, kapitaliki dla nazwisk), wykonane w ł a ś c i w y m i funkcjami edytora Word dla Windows. Tabele powinny być sporządzone w formie tekstu, w którym rzędy oddzielone są „twardym” przeniesieniem [Enter], a kolumny tabulatorem [Tab]; przebieg linii tabeli i ewentualnie ich grubość można zaznaczyć wyłącznie na wydruku, długopisem lub ołówkiem. Nadesłany tekst powinien zawierać:

- tytuł pracy w języku polskim, pod nim w języku angielskim;
- pełne brzmienie imienia i nazwiska autora(ów), dokładny adres (w przypadku krótkich doniesień, recenzji, sprawozdań i komunikatów, imię i nazwisko autora wraz z nazwą instytucji (podaną w formie skrótowej) i miejscowością należy umieścić na końcu pracy);
- abstrakt w języku angielskim, zawierający maksymalnie zwięzłe przedstawienie zawartości pracy (we wszystkich oryginalnych pracach naukowych za wyjątkiem krótkich doniesień);
- key words (słowa kluczowe) w języku angielskim nie przekraczające dwóch wierszy znormalizowanego wydruku (w przypadku wszystkich oryginalnych prac naukowych, w tym krótkich doniesień);
- po głównym tekście artykułu, streszczenie w języku angielskim (polskim, w przypadku prac napisanych w języku angielskim), zawierające przedstawioną w zwięzły sposób treść i wyniki pracy (nie dotyczy to krótkich doniesień, materiałów kronikarskich, recenzji, polemik itp.)

● Rysunki i wykresy (ryciny) należy wykonać czarnym tuszem na kalce technicznej lub białym papierze. Przyjmowane są także ryciny wykonane techniką komputerową w formatach: *.cdr, *.tif, *.jpg, *.gif, *.bmp. Fotografie powinny być czarno-białe, kontrastowe, wykonane na papierze błyszczącym. Na marginesie wydruku tekstu można zaznaczyć ołówkiem miejsca, na których mają być umieszczone ryciny, fotografie i tabele. Ryciny muszą być zblokowane, przy czym liczba bloków winna być ograniczona do koniecznego minimum, a ich wiel-

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE
POLISH ENTOMOLOGICAL SOCIETY

**WIADOMOŚCI
ENTOMOLOGICZNE**
(ENTOMOLOGICAL NEWS)

XXI, 4

POZNAŃ

(2002) 2003

Redakcja

Lech BUCHHOLZ – redaktor naczelny, Jarosław BUSZKO,
Vladimir DOLIN (Ukraina), Janusz NOWACKI, Małgorzata OSSOWSKA,
Paweł SIENKIEWICZ – sekretarz, Andrzej SZEPTYCKI,
Bogdan WIŚNIEWSKI – zastępca redaktora naczelnego

Tłumaczenia, oraz weryfikacja tekstów w języku angielskim:
Piotr WILCZEK i Bogdan WIŚNIEWSKI

Projekt graficzny znaczka PTEnt. wykonał Tomasz MAJEWSKI

Copyright © by Polskie Towarzystwo Entomologiczne and PRODRUK
Poznań 2003

ISSN 0138-0737
ISBN 83-88518-52-6

Wydano z pomocą finansową Komitetu Badań Naukowych

Adres redakcji
ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, tel. (+61) 848-79-19

Wydanie I. Nakład 500 + 50 egz. Ark. druk. 4. Ark. wyd. 4,5.
Druk ukończono w styczniu 2003 r.
Skład i druk: PRODRUK, ul. Błażeja 3, 61-611 Poznań, tel.: (+61) 822 90 46.

TREŚĆ

Andrzej MELKE, Stanisław SZAFRANIEC – Materiały do poznania <i>Aleocharinae</i> (Coleoptera: Staphylinidae) Beskidu Zachodniego	197
Andrzej LASOŃ – <i>Meligethes jelineki</i> AUDISIO, 1976 – nowy dla fauny Polski gatunek chrząszcza oraz nowe dane o roziedleniu przedstawicieli rodziny Nitidulidae (Coleoptera) na Podlasiu	205
Paweł JAŁOSZYŃSKI – <i>Typhaea decipiens</i> LOHSE, 1989 (Coleoptera: Mycetophagidae), nowy dla fauny Polski gatunek chrząszcza	213
Daniel KUBISZ, Paweł JAŁOSZYŃSKI – Dalsze materiały do roziedlenia w Polsce gatunków z rodziny Scaphitidae (Coleoptera)	217
Edward BARANIAK, Urszula WALCZAK – Materiały do znajomości <i>Yponomeutoidea</i> (Lepidoptera). I. <i>Argyresthia trifasciata</i> (STAUDINGER, 1871) (Lepidoptera: Argyresthiidae) – gatunek nowy dla fauny Polski	223
Marek BĄKOWSKI, Marek HOŁOWIŃSKI, Marek MIŁKOWSKI – Przezierniki (Lepidoptera: Sesiidae) Puszczy Kozienickiej	229
Krótkie doniesienia: 320 Drugie stanowisko <i>Erythromma viridulum</i> (CHARPENTIER, 1840) (Odonata: Coenagrionidae) na Pojezierzu Pomorskim – G. MICHOSKI; 321 Nowe stanowisko <i>Asiolestia motschulskii</i> KONSTANTINOV, 1991 (Coleoptera: Chrysomelidae) w Polsce – P. JAŁOSZYŃSKI, Sz. KONWERSKI; 322 Nowe stanowiska <i>Pselaphinae</i> (Coleoptera: Staphylinidae) we wschodniej Polsce – B. STANIEC; 323 Nowe dla Wyżyny Lubelskiej gatunki wodnych chrząszczy (Coleoptera) – P. BUCZYŃSKI; 324 Nowe stanowiska <i>Orthocerus clavicornis</i> (LINNAEUS, 1758) i <i>O. crassicornis</i> (ERICHSON, 1845) (Coleoptera: Colydiidae) w Polsce – Sz. KONWERSKI, P. SIENKIEWICZ; 325 Interesujące i rzadkie gatunki stonkowatych (Coleoptera: Chrysomelidae) nowe dla Kotliny Sandomierskiej – M. WĄSOWSKA; 326 Nowe dane o występowaniu <i>Zeugophora turneri</i> POWER, 1863 (Coleoptera: Chrysomelidae) w Polsce – P. POCHĘĆ; 327 Nowe stanowiska <i>Rhantus consputus</i> (STURM, 1834) (Coleoptera: Dytiscidae) z Wyżyny Lubelskiej – P. BUCZYŃSKI; 328 Nowe stanowisko <i>Lignyodes bischoffi</i> (BLATCHLEY, 1916) [= <i>Lignyodes slovacicus</i> DIECKMANN, 1970] (Coleoptera: Curculionidae) w Polsce oraz uwagi o jego biologii – B. STANIEC; 329 Nowe stanowiska siedmiu ciekawych gatunków chrząszczy z rodziny biegaczowatych (Coleoptera: Carabidae) w Polsce – R. JASKUŁA, R. RUTA; 330 <i>Synanthedon mesiaeformis</i> (HERRICH-SCHÄFFER, 1846) (Lepidoptera: Sesiidae) gatunek nowy dla fauny Puszczy Białowiejskiej – M. BĄKOWSKI, N. RYRHOLM; 331 Nowe dane o występowaniu <i>Megalodontosidea</i> (Hymenoptera: Symphyta) w wschodniej części Lubelszczyzny – część II – W. PIOTROWSKI	241
Kronika	255

CONTENTS

Andrzej MELKE, Stanisław SZAFRANIEC – Contribution to the knowledge of <i>Aleocharinae</i> (Coleoptera: Staphylinidae) of Beskid Zachodni Mts.	197
Andrzej LASOŃ – <i>Meligethes jelineki</i> AUDISIO, 1976 – a beetle new to the Polish fauna and some new data on the distribution of <i>Nitidulidae</i> (Coleoptera) in Podlasie region	205
Paweł JAŁOSZYŃSKI – <i>Typhaea decipiens</i> LOHSE, 1989 (Coleoptera: Mycetophagidae), a beetle new to the Polish fauna	213
Daniel KUBISZ, Paweł JAŁOSZYŃSKI – Further contributions to the distribution of <i>Scraptiidae</i> (Coleoptera) in Poland	217
Edward BARANIAK, Urszula WALCZAK – Contributions to the knowledge of <i>Yponomeutoidea</i> (Lepidoptera). I. <i>Argyresthia trifasciata</i> (STAUDINGER, 1871) (Lepidoptera: <i>Argyresthiidae</i>) – a moth new to the fauna of Poland	223
Marek BĄKOWSKI, Marek HOŁOWIŃSKI, Marek MIŁKOWSKI – The clearwing moths (Lepidoptera: <i>Sesiidae</i>) of Puszcza Kozienicka Forest	229
Short communications: 320 The second locality of <i>Erythromma viridulum</i> (CHARPENTIER, 1840) (Odonata: <i>Coenagrionidae</i>) in the Pomeranian Lakelands – G. MICHONSKI; 321 New locality of <i>Asiorestia motschulskii</i> KONSTANTINOV, 1991 (Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i>) in Poland – P. JAŁOSZYŃSKI, Sz. KONWERSKI; 322 New localities of <i>Pselaphinae</i> (Coleoptera: <i>Staphylinidae</i>) in Eastern Poland – B. STANIEC; 323 Water beetles (Coleoptera) new to the Lublin Uplands – P. BUCZYŃSKI; 324 New localities of <i>Orthocerus clavicornis</i> (LINNAEUS, 1758) and <i>O. crassicornis</i> (ERICHSON, 1845) (Coleoptera: <i>Colydiidae</i>) in Poland – Sz. KONWERSKI, P. SIENKIEWICZ; 325 Interesting and rare chrysomelid species (Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i>) new to the fauna of Sandomierz Basin – M. WĄSOWSKA; 326 New data on occurrence of <i>Zeugophora turneri</i> POWER, 1863 (Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i>) in Poland – P. POCHEĆ; 327 New localities of <i>Rhantus consputus</i> (STURM, 1834) (Coleoptera: <i>Dytiscidae</i>) in the Lublin Uplands – P. BUCZYŃSKI; 328 New locality of <i>Lignyodes bischoffi</i> (BLATCHLEY, 1916) [= <i>Lignyodes slovacicus</i> DIECKMANN, 1970] in Poland with remarks on its biology – B. STANIEC; 329 New localities of seven interesting species of ground beetles (Coleoptera: <i>Carabidae</i>) from Poland – R. JASKUŁA, R. RUTA; 330 <i>Synanthedon mesiaeformis</i> (HERRICH-SCHÄFFER, 1846) (Lepidoptera: <i>Sesiidae</i>) a clearwing moth new to the fauna of the Białowieża Forest – M. BĄKOWSKI, N. RYRHOLM; 331 New data on the occurrence of <i>Megalodontesoidea</i> (Hymenoptera: <i>Symphyla</i>) in the East Lublin region – part II – W. PIOTROWSKI	241
Chronicle	255

Wiad. entomol.	21 (4): 197-203	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

Materiały do poznania *Aleocharinae* (Coleoptera: Staphylinidae)
Beskidu Zachodniego

Contribution to the knowledge of *Aleocharinae* (Coleoptera: Staphylinidae)
of Beskid Zachodni Mts.

ANDRZEJ MELKE¹, STANISŁAW SZAFRANIEC²

¹ul. Św. Stanisława 11/5, 62-800 Kalisz

²Babiogórski Park Narodowy, Zawoja 1403, 34-223 Zawoja

ABSTRACT: The paper presents localities of 46 species of rove beetles of *Aleocharinae* (Coleoptera: Staphylinidae) in Beskid Zachodni Mts. (Southern Poland). Two species are new to the Polish fauna: *Amischa filum* (MULSANT et REY, 1870) and *Atheta strupiana* (SCHEERPELTZ, 1960). 22 species were recorded for the first time in Beskid Zachodni Mts.

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae, Amischa filum, Atheta strupiana, faunistics, Beskid Zachodni Mts., Poland.

Podrodzina *Aleocharinae* stanowi najliczniejszą w gatunki podrodzinę *Staphylinidae* (około 40%). Niniejsza praca jest efektem faunistycznych badań nad kusakowatymi Beskidu Zachodniego. Materiały pochodzą z: Beskidu Sądeckiego, Gorców, Beskidu Żywieckiego i Śląskiego.

Dziękujemy wszystkim Osobom, które przekazały nam okazy kusaków, a ich nazwiska znajdują się poniżej.

Użyliśmy następujących skrótów:

rez. – rezerwat przyrody, BgPN – Babiogórski Park Narodowy; ZBgPN – Zbiór Babiogórskiego Parku Narodowego w Zawoi; AM – Andrzej MELKE; JG – Janusz GRZYWOCZ; PSz – Paweł SZAFRANIEC; SSz – Stanisław SZAFRANIEC; SzCz – Szymon CZERWIŃSKI; TG – Tomasz GAZUREK. Gwiazd-

ka przed nazwą gatunkową oznacza pierwsze notowanie tego gatunku w Beskidzie Zachodnim. O ile okazy nie znajdują się w zbiorze A. MELKE, to na końcu informacji o gatunku podaliśmy w nawiasie miejsce przechowywania okazów. Dla wielu gatunków podajemy szczegółowe informacje dotyczące okoliczności ich znalezienia (między innymi dokładną datę).

Wykaz gatunków

Oligota flavicornis (LACORDAIRE) – BgPN: oddz.145 (CV99), 18 VIII 1999, 1ex. w owocniku grzyba na pniu świerka, leg. SSz.

Gyrophæna bihamata THOMSON – Gorczański PN: Dolina Kamienicy (DV49), 10–17 VI 1994, 2exx. na żółciaku siarkowym *Laetiporus sulphureus* (FR.) MURRILL., leg. SzCz.

Gyrophæna joyi WENDELER – Gorczański PN, Dolina Kamienicy (DV49), 10–17 VI 1994, 1ex. wysiany z hub, leg. SzCz.

* *Gyrophæna nitidula* (GYLLENHAL) – Beskid Żywiecki: rez. „Pod Rysianką” (CV79), 20 VIII 1998, 1ex. na grzybach z rodzaju twardzioszek *Marasmius* FR., leg. SSz; rez. „Śrubita” (CV57), 3 IX 1998, 1ex. pod przegrzybiałą korą buka, leg. SSz.

Agaricochara latissima (STEPHENS) – Beskid Śląski i Żywiecki: rez. „Kopce” ad Cieszyn (CA31), 24 IX 1998, 10 exx., na grzybach kapeluszowych, leg. SSz; góra Równica (CA40), 6 IX 1998, kilkanaście okazów wysianych z grzybów kapeluszowych, leg. JG; rez. „Zadni Gaj” (CA31), 24 IX 1998, 6 exx. na grzybach nadrzewnych, leg. SSz; rez. „Śrubita” (CV57), 3 IX 1998, 1ex. pod kora buka, leg. SSz; BgPN: oddz. 16a, 18 VIII 1999, 1ex. pod korą jodły *Abies alba* L., leg. SSz; Beskid Sądecki, dolina potoku Szczawniczek (DV87), 28 VIII 1997, 2exx. na grzybach z rodzaju maślanka *Hypholoma* (FR.) KUMMER, leg. AM.

Jest to niezwykle rzadko spotykany kusak, z naszego kraju wykazany jedynie z Warszawy i okolic Przemyśla (BURAKOWSKI i in. 1981). Według danych z piśmiennictwa występuje na grzybach nadrzewnych, jednak – jak widać z powyższych informacji – nie pomija również grzybów naziemnych. Wszystkie okazy złowiono późnym latem bądź jesienią. Znane nam są także okazy z Górnego Śląska (Mikołów – CA56 i Brzezine – CA05), które złowiono (leg. JG) w marcu, w locie oraz z Ojcowskiego PN, gdzie kilkanaście okazów (leg. AM), zebrano we wrześniu na hubach z rodzaju *Trametes* Fr.

Autalia longicornis SCHEERPELTZ – BgPN: oddz. 144h (CV99), 30 VII 1998, 2 exx., leg. SSz (coll. ZBgPN).

Falagria caesa (ERICHSON) [= *F. sulcata* (PAYK.)] – Babia Góra: Zawoja Barańcowa (CV99), 20 VI 1998, 1ex., ze sterty gnijących roślin, leg AM (coll. ZBgPN); Skawica Żurkowo, 15 X 1999, 1ex., leg. PSz.

* *Falagria sulcatula* (GRAVENHORST) – Beskid Śląski: Ustroń (CA41), 2 exx. wysiane z kompostu, leg. TG.

Gnypeta carbonaria (MANNERHEIM) – Beskid Sądecki: Muszyna (DV96), 18 VII 2000, 2 exx., nad mulistym brzegiem Popradu, leg. AM.

* *Gnypeta rubrior* TOTTENHAM – Beskid Sądecki: Majdan ad Muszyna (DV96), 19 VII 2000, 1 ex., nad szlamistym brzegiem Popradu, leg. AM.

Ischnopoda umbratica (ERICHSON) – Beskid Sądecki: Majdan ad Muszyna, 19 VII 2000, 1 ex., nad szlamistym brzegiem Popradu, leg. AM.

Amischa filum (MULSANT et REY) – Zawoja Mosorne (CA90), 600 m n.p.m., 5 VI 1996, 1ex. (♀), leg. et coll. JG.

O rozmieszczeniu tego rzadkiego gatunku wiadomo bardzo mało. Z Europy Środkowej wykazano go jedynie z Austrii i Słowacji (LUCHT 1987; JELINEK 1993). Odróżnianie poszczególnych gatunków rodzaju nie jest łatwe, stąd najprawdopodobniej tak mało danych faunistycznych. Gatunek nowy dla fauny Polski.

Amischa nigrofusca (STEPHENS) [= *A. soror* KRAATZ] – Beskid Śląski: rez. „Tuł” (CA30), 11 V 1998, 1ex., leg. JG; BgPN: oddz. 16a (CV99), 8 VI 1999, 1ex., leg. SSz.

Lypoglossa [= *Megacrotona*] *lateralis* (MANNERHEIM) – BgPN: Hala Czarnego (CV99), 20 VI 1998, 1ex. w nawozie, leg. AM; oddz. 120, 12 V 1998, 3 exx. w końskich odchodach, leg. SSz.

Nehemitropia lividipennis (MANNERHEIM) [= *N. soror* (MARSH.)] – Babia Góra: Sulowa Cyrhla (CV99), 13 VII 1998, 2 exx., w stercie gnijących traw, leg. SSz (ZBgPN).

Dinaraea linearis (GRAVENHORST) – Beskid Żywiecki: rez. „Gawroniec” (CA70), 15 VI 1997, 1ex., leg. SSz et Z. CHROMIK; Beskid Śląski: Ustroń, 11 III 1999, 1ex., leg. TG.

* *Plataraea elegans* (BENICK) – BgPN: oddz. 145 (CV99), 30 VI 1999, 1ex. w pułapkę ekranową, leg. SSz.

Jest to drugie stanowisko tego gatunku w Polsce. Do tej pory wykazany z Sudetów Zachodnich oraz ogólnikowo ze Śląska skąd został opisany (BURAKOWSKI i in. 1981).

* *Atheta procera* (KRAATZ) – BgPN: oddz. 18b (CV99), 29 VI 1999, 1ex. w czerpak, leg. SSz.

Borealno-górski gatunek, którego pewne stanowiska stwierdzone były tylko w Sudetach.

* *Atheta fungivora* (THOMSON) – Babia Góra: Sulowa Cyrhla (CV99), 23 VI 1998, 1ex. w stercie gnijących roślin, leg. AM.

Jest to trzecie stanowisko w Polsce, gdyż gatunek ten znany był jedynie ze Śląska Dolnego i z okolic Przemyśla (BURAKOWSKI i in. 1981).

Atheta strupiana SCHEERPELTZ – BgPN: oddz. 16a (CV99), 14 V 1998, 900 m n.p.m., 1ex. (♀) wysiany z gnijących grzybów kapeluszowych, leg. SSz.

Gatunek ten należy do rzadkości. Do tej pory znany był jedynie z kilku stanowisk w Alpach austriackich, toteż odnalezienie go na Babiej Górze (Knieja Czatożańska) jest sporą ciekawostką. Ten fakt pozwala przypuszczać, że zamieszkuje znacznie większy areał. Nie jest więc endemitem alpejskim jak dawniej sądzono. Od podobnego – *Atheta kochi* ROUBAL, wyróżnia się wyraźnie zwężającym się ku podstawie przedpleczem i mniejszymi wymiarami ciała. Dość charakterystyczna jest też spermateka tego gatunku (LOHSE 1989), znacznie odbiegająca kształtem od spermateki innych przedstawicieli plemienia *Callicerini*. Gatunek nowy dla fauny Polski.

Atheta amicula (STEPHENS) – Babia Góra: Sulowa Cyrhla, 23 VI 1998, 2 exx. w stercie gnijących roślin, leg. AM (coll. AM, ZBgPN).

Atheta boreella BRUNDIN – Babia Góra: Sulowa Cyrhla, 13 VII 1998, 2 exx. w gnijącym sianie, leg. SSz. (coll. AM, ZBgPN).

Jest to drugie stanowisko tego gatunku w kraju. Do tej pory znany był jedynie z Wielkopolski (BURAKOWSKI i in. 1981).

* *Atheta excelsa* BERNHAUER – Babia Góra: Zubrzyca Górna, Bieńkowa Polana (CV99), 23 VI 1998, 4 exx. w przeschniętej stercie obornika, leg. AM, Markowe Rówienki i Zawoja Barańcowa (CV99), 27 VI 1998, łącznie 6 exx. w suchym nawozie końskim, leg. AM. (coll. AM, ZBgPN).

Gatunek wykazany z Polski na podstawie jednego okazu złowionego w Tatrach (BURAKOWSKI i in. 1981). Zapewne jest szerzej rozmieszczony w górach. Na podstawie powyższych obserwacji wydaje się preferować przesuszony nawóz i ekskrementy.

Atheta orbata (ERICHSON) – Beskid Śląski: rezerwat „Tuł”, 4 VIII 1997, 2 exx., leg. JG; Ustroń, 14 III 1999, 2exx., leg. TG.

Atheta subsinuata (ERICHSON) – Babia Góra: Zawoja Barańcowa, 22 VI 1998, 1 ex., w stercie gnijących roślin, leg. AM (coll. ZBgPN).

Atheta celata (ERICHSON) – Babia Góra: Zawoja Barańcowa, 22 VI i 26 VI 1998, 2 exx., w stercie gnijących roślin, leg. AM, Sulowa Cyrhla, 13 VII 1998, 2 exx., leg. SSz. (ZBgPN).

Atheta aquatica (THOMSON) – Beskid Sądecki: Andrzejówka (DV96), 24 IX 1996., 1ex. na żółciaku siarkowym *Laetiporus sulphureus*, leg. AM.

- * *Atheta brunneipennis* (THOMSON) – BgPN: oddz. 144 (CV99), 27 IV 1998, 1ex. na grzybie, leg. SSz.
- * *Atheta diversa* (SHARP) – Beskid Śląski: Szyndzielnia (CA51), ok. 1000 m n.p.m., (CA51), 12 V 1983, 1ex. w ściółce nad potokiem, leg. AM.
W Polsce jest to niezwykle rzadko spotykany borealno-górski gatunek. Podawany ogólnikowo z Tatr i Beskidów, ale jedynym pewnym stanowiskiem są Bieszczady, gdzie znaleziono 1 okaz (SZUJECKI 1996).
- Atheta incognita* (SHARP) – BgPN: oddz. 145 (CV99), 30 VI 1999, 1ex. w pułapce ekranowej, leg. SSz., oddz. 16a (CV99), 18 VIII 1999, 1ex. na borowiku – *Boletus* DILL. ex FR., leg. SSz.
- Atheta marcida* (ERICHSON) – Beskid Śląski: rez. „Zadni Gaj” ad Ustroń, 8 X 1998, 3 exx. na opieńce *Armillariella* KARST, leg. SSz; Beskid Sądecki: Masyw Jaworzyny Krynickiej, Bukowinki (DV97), 22 IX 1996, 26 exx. na zasłonakach *Cortinarius* FR., leg. AM.
- Atheta parapicipennis* BRUNDIN – BgPN: oddz. 14f (CV99), 12 VIII 1997, 1ex. w odchodach jelenia, leg. SSz, oddz. 16a (CV99), 28 VI 1998, 1 ex. na grzybach kapeluszowych, leg. AM (coll. ZBgPN), Hala Czarnego (CV99), 20 VI 1998, 1 ex. leg. AM (coll. ZBgPN); Beskid Żywiecki: rez. „Pilsko” ok. 1400 m n.p.m., (CV78), 21 VIII 1998, 1ex. w odchodach, leg. SSz, rez. „Na Policy” (DV09), 18 VII 1998, 1ex. w ekskrementach jeleniowatych, leg. SSz.
- Acrotona laticollis* (STEPHENS) – Beskid Śląski: Ustroń, 4 III 1999, 3 exx. wysiane ze ściółki, leg. TG (coll. TG, AG).
- Acrotona muscorum* (BRISOUT) – Beskid Śląski: Ustroń, 26 X 1998, 3 exx. wysiane z kompostu, leg. TG (coll. TG, AM); Babia Góra: Zawoja Barańcowa, 22–26 VI 1998, 14 exx., w stercie gnijących roślin, leg. AM (coll. ZBgPN, AM).
- * *Acrotona obfuscata* (GRAVENHORST) – Beskid Śląski: Ustroń, 27 X 1998, 3 exx. wysiane z kompostu, leg. TG (coll. TG, AM); Babia Góra: Zawoja Barańcowa, 22 VI 1998, 1ex. w stercie gnijących roślin, leg. AM (ZBgPN).
- * *Acrotona planipennis* (THOMSON) – Skawica Żurkowo (DA00), 8 X 1998, 1ex., leg. PSz.; Beskid Sądecki: Leluchów (DV96), 19 IX 1996, 1ex. w napływkach nad Popradem, leg. AM.
- * *Alevonota egregia* (RYE) – Beskid Śląski: rez. „Tuł”, 4 VIII 1997, 1♂, leg. JG (coll. JG).

Z obszaru Polski gatunek ten wykazany był tylko z Jeleniej Góry na podstawie informacji z 1914 r. oraz ogólnikowo ze Śląska (BURAKOWSKI i in. 1981). Stanowisko na górze Tuł jest potwierdzeniem występowania w kraju.

- * *Alevonota rufotestacea* (KRAATZ) – Beskid Żywiecki: rez. „Oszast” (CV67), 14 VI 1997, 1ex. na przegrzybiałym pniu świerka, leg. SSz.
- * *Trichiusa immigrata* (Lohse) – Beskid Śląski: Ustroń, 4 III 1999, 3 exx. wysiane ze sterty kompostu, leg. TG (coll. TG, AM); Babia Góra: Zawoja Markowa, 14 VIII 1998, 12 exx. wysiane ze sterty gnijących roślin, leg. SSz (coll. ZBgPN, AM).
- Dopiero niedawno wykazany jako nowy dla Polski z Wielkopolski (MELKE 1996). Ten specyficzny synantrop wykazuje wyraźną tendencję do ekspansji, w warunkach dla siebie odpowiednich występuje dość licznie.
- * *Phloeopora bernhaueri* LOHSE – Beskid Żywiecki: rez. „Butorza” (CV59), 24 VIII 1998, 1ex. spod przegrzybiałej kory świerka, leg. SSz, rez. „Oszast”, 27 VIII 1998, 1ex. z hub nadrzewnych na świerku, leg. SSz.
- Tak jak gatunek poprzedni, niedawno wykazany jako nowy dla kraju, również z Wielkopolski (MELKE 1996). Dawne obserwacje wskazywałyby na preferowanie przez ten gatunek drzew liściastych, jednak – na co wskazują powyższe informacje – nie unika także drzew iglastych.
- * *Phloeopora nitidiventrifera* FAUVEL – Beskid Żywiecki: rez. „Butorza”, 24 VIII 1998, 3 exx. pod korą świerka, leg. SSz, rez. „Śrubita”, 3 IX 1998, 1ex. pod korą świerka, leg. SSz.
- Ten typowy saproksylobiont znany był dotychczas tylko z Bieszczadów (BURAKOWSKI i in. 1981). Jest to gatunek bardzo rzadko obserwowany, głównie pod korą drzew iglastych.
- Ocalea rivularis* MILLER – Beskid Śląski: Ustroń, 30 X i 7 XI 1998, 7 III 1999, łącznie 8 exx. wysianych ze ściółki, leg. TG (coll. TG, AM); Beskid Sądecki: Leluchów, 19 IX 1996, 2 exx. w napływkach nad Popradem, leg. AM.
- Mniusa incrassata* (MULSANT et REY) – Beskid Żywiecki: rez. „Oszast”, 14 VI 1997, 1ex. leg. SSz.
- Oxypoda vittata* MARKEL – Beskid Śląski: Ustroń, 25 III 1997 i 27 X 1998, łącznie 10 exx. wysianych z kompostu, leg. TG (coll. TG, AM), Skawica Żurkowo, 26 X 1998, 2 exx., leg. PSz; Babia Góra: Zawoja Barańcowa, 26 VI 1998, 5 exx., ze sterty gnijących roślin, leg. AM, Sulowa Cyrhla, 13 VII 1998, 1 ex. leg. SSz (coll. ZBgPN).
- * *Oxypoda carbonaria* HEER [= *O. sericea* HEER] – Babia Góra: Markowe Rówienki (CV99), 27 VI 1998, 4exx. pod lasem w końskich odchodach, leg. AM (coll. ZBgPN, AM).
- * *Oxypoda formosa* KRAATZ – BgPN: oddz. 16a, 18 VIII 1999, 1ex. na borowiku – *Boletus*, leg. SSz.

- * *Oxypoda bicolor* MULSANT et REY – Beskid Śląski: Czantoria (CA40), 2 V 1997, 3 exx., leg. JG (coll. JG, AM); Beskid Żywiecki: rez. „Na Policy”, 21 V 1998, 2 exx., pod korą świerków, leg. SSz; BgPN: oddz. 24a (CV99), 18 V 1999, 1ex., leg. SSz, oraz oddz. 23a (CV99), 19 V 1999, 1ex. pod korą stojącego świerka, leg. SSz.
- * *Aleochara villosa* MANNERHEIM – Beskid Śląski: Ustroń, 4 III 1999, 5 exx. wysianych z kompostu, leg. TG (coll. TG, AM), Skawica Żurkowo, 5 X 1997, 2 exx. na ścianie budynku, leg. PSz.

SUMMARY

The localities of 46 species *Staphylinidae* are listed from Beskid Zachodni Mts. (Southern Poland). Two species: *Amisha filum* (MULSANT et REY, 1870) and *Atheta strupiiiana* (SCHEERPELTZ, 1960) are new to the Polish fauna. 22 species found there are new to Beskid Zachodni Mts. Short comments on the distribution of 11 rare species (*Agaricochara latissima*, *Plataraea elegans*, *Atheta procera*, *Atheta fungivora*, *Atheta boreella*, *Atheta excelsa*, *Atheta diversa*, *Alevonota egregia*, *Trichiusa immigrata*, *Phloeopora bernhaueri*, *Phloeopora nitidiventris*) are provided.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1981: Chrzążcze – *Coleoptera*, Kusakowate – *Staphylinidae*, część 3. Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 8: 1-330.
- JELINEK J. 1993: Check-list of Czechoslovak Insects IV (*Coleoptera*). Folia Heyrovskyana, Supplementum 1, Praga.
- LOHSE G.A. 1987: *Staphylinidae* II (*Hypocyphitinae* und *Aleocharinae*). [W:] FREUDE H., HARDE K. W., LOHSE G. A. (red.): Die Kafer Mitteleuropas, Bd 5. Goecke Evers Verlag, Krefeld: 7-304.
- LUCHT H. W., 1987: Die Kafer Mitteleuropas – Katalog. Goecke Evers Verlag, Krefeld. 342 ss.
- MELKE A. 1996: Nowe dla fauny Polski gatunki kusakowatych (*Coleoptera*, *Staphylinidae*). Wiad. entomol., 15 (2): 81-84.
- SZUJECKI A. 1996: Kusakowate (*Coleoptera*, *Staphylinidae*) Bieszczadów Zachodnich. Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa. 224 ss.

Wiad. entomol.	21 (4): 205-212	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

Meligethes jelineki AUDISIO, 1976 – nowy dla fauny Polski gatunek chrząszcza oraz nowe dane o rozszedleniu przedstawicieli rodziny *Nitidulidae* (*Coleoptera*) na Podlasiu

Meligethes jelineki AUDISIO, 1976 – a beetle new to the Polish fauna and some new data on the distribution of *Nitidulidae* (*Coleoptera*) in Podlasie region

ANDRZEJ LASOŃ

ul. Wiejska 4B/85, 15-352 Białystok

ABSTRACT: *Meligethes jelineki* AUDISIO is recorded for the first time from Poland. The beetle was found in Olmonty near Białystok (Podlasie). New localities of 18 species of *Nitidulidae* from Podlasie region are given.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Nitidulidae*, *Meligethes jelineki*, new records, Podlasie, NE Poland.

Niniejsza praca jest kolejnym uzupełnieniem stanu wiedzy o rozszedleniu łyszczynek (*Nitidulidae*) na Podlasiu. W dotychczasowych publikacjach stwierdzono tu 29 gatunków *Nitidulidae* przy czym większość doniesień pochodzi z ostatniego dziesięciolecia (KUBISZ, SZWAŁKO 1991; LASOŃ 1997). Poniżej podano stanowiska osiemnastu kolejnych gatunków z omawianej rodziny. Jeden z nich nie był dotąd notowany z terenu Polski, pozostałe są po raz pierwszy wykazane z Podlasia. Jeżeli nie zaznaczono inaczej, okazy zostały złowione przez autora i znajdują się w jego zbiorach. Pragnę również podziękować wszystkim osobom wymienionym w tej pracy, a w szczególności dr Josefowi JELINKOWI za sprawdzenie oznaczeń niektórych gatunków z rodzaju *Meligethes* STEPHENS.

Epuraea (Epuraea) biguttata (THUNBERG, 1784)

- Olmonty ad Białystok (UTM: FD48), 24 IV 1998, 1 ex., bór mieszany, w locie; 24 IV 1999, 2 exx., bór mieszany, sąg *Pinus sylvestris* L.

Podlasie to już 4 kraina, w której stwierdzono ten gatunek, jednak jego rozszedlenie w Polsce z całą pewnością jest dużo szersze.

Epuraea (Epuraea) longula ERICHSON, 1845

- Białystok (FD48), 11 V 1997, 1 ex., stary sad, w locie.

Dość rzadki gatunek. Znany z 10 krain, głównie w południowej części kraju.

Epuraea (Epuraea) marseuli REITTER, 1872

- Białystok, 11 V 1997, 5 exx., w locie, na obrzeżu boru mieszanego.
- Olmonty ad Białystok, 24 IV 1998, 8 exx., bór mieszany, na sągu *P. sylvestris*.
- Puszcza Knyszyńska, ad Krasny Las (FD59), 6 VI 1996, 2 exx., bór świeży, pod korą *Picea abies* (L.) KARSTEN.
- Puszcza Knyszyńska, ad Sochonie (FD49), 20 VII 1996, 2 exx., bór mieszany, pod korą *P. abies*.

Jeden z najczęściej poławianych gatunków. Znany z wielu stanowisk w 18 krainach.

Epuraea (Epuraeanella) limbata (FABRICIUS, 1787)

- Białystok, 11 V 1997, 1 ex., stary sad, w locie; 2 VI 2000, 1 ex., wysiany z siana.

Gatunek znany z 14 krain, głównie w zachodniej i południowej części kraju, jednak dość rzadko poławiany.

Meligethes acicularis BRISOUT, 1863

- Olmonty ad Białystok, 11 V 1998, 2 exx. – jeden na *Glechoma hederacea* L., drugi na *Taraxacum officinale* WEB. ex WIGGERS; 29 V 1998, 2 exx., na *Veronica chamaedrys* L.; 11 IX 1999, 1 ex., na *Leontodon autumnalis* L.

Gatunek ciepłolubny, zasiedlający głównie tereny kserotermiczne. W Polsce znany od niedawna z 4 krain (SZYMCZAKOWSKI 1973; NUNBERG, PAWŁOWSKI 1974). Bardzo rzadko poławiany na całym obszarze swojego występowania.

Meligethes brunnicornis STURM, 1845

- Białystok, 20 VI 1997, 1 ex., na *Trifolium pratense* L.; 19 VI 1998, 1 ex., w kwiecie *Convolvulus arvensis* L.

- Puszcza Knyszyńska, Krasny Las (FD59), 6 VI 1996, 1 ex., na *Urtica* sp.
Gatunek dość rzadko poławiany, znany z 9 krain.

Meligethes carinulatus FÖRSTER, 1849

- Białystok, 11 VI 1996, 2 exx., na *Linaria vulgaris* (L.) MILL.; 4 VI 1997, 1 ex., na *Sinapis arvensis* L.; 28 V 1999, 4exx. – jeden na *T. officinale*, a trzy na *Potentilla* sp.
- Białystok - Krywlany (FD48), 29 V 1997, 10 exx. – dwa na *Lotus corniculatus* L., jeden na *Medicago lupulina* L., cztery na *Ranunculus bulbosus* L., a trzy na *T. officinale*.
- Mielnik (FC39), 15 V 1997, 10 exx. – siedem na *Fragaria viridis* L., jeden na *Potentilla arenaria* BORKH., a dwa na *V. chamaedrys*; 11 V 2000, 9 exx., na *F. viridis*.
- Olmonty ad Białystok, 11 V 1998, 1 ex., na *T. officinale*.

Dotychczas uważany za dość rzadki gatunek, który wykazano zaledwie z 8 krain. Jednakże na podstawie kilkuletnich obserwacji uważam, że można zaliczyć go do pospolitszych gatunków. Preferuje on kserotermiczne stanowiska, gdzie w okresie maja i czerwca można go licznie spotkać przede wszystkim na żółtych kwiatach.

Meligethes coeruleovirens FÖRSTER, 1849

- Narwiański Park Narodowy, Kurowo (FD28), 18 VI 2000, 2 exx., na *Filipendula ulmaria* (L.) MAXIM.
- Olmonty ad Białystok, 17 V 1998, 1 ex., na *T. officinale*; 15 VII 1998, 6 exx., na *Umbelliferae*.

W Polsce gatunek rzadko spotykany, znany z 9 krain.

Meligethes coracinus STURM, 1845

- Białystok, wielokrotnie w okresie od maja do sierpnia, w latach 1996 – 2000 najczęściej poławiałem go na stanowiskach kserotermicznych na *Sisymbrium loeselii* L. i *Rorippa austriaca* (CRANTZ) BES. (bardzo często w towarzystwie *M. kraatzi* REITT.).
- Olmonty ad Białystok, 7 VII 1999, 2 exx., na *Umbelliferae*.

W Polsce jeden z najczęściej poławianych gatunków, znany z 16 krain.

Meligethes difficilis (HEER, 1841)

- Choroszcz (FD39), 31 VII 1996, 6 exx.; 5 VIII 1996, 4 exx., wszystkie na *Lamium album* L.

- Białystok, wielokrotnie w latach 1996 – 2000, w okresie od maja do sierpnia, przede wszystkim na *L. album*, ponadto na *C. arvensis*, *T. officinale* i *Berteroa incana* (L.) DC.

Do tej pory znany z rozproszonych stanowisk w 9 krainach. Jednak na podstawie własnych obserwacji mogą go uznać za jeden z najliczniej występujących gatunków (przynajmniej w okolicach Białegostoku).

Meligethes egenus ERICHSON, 1845

- Białystok, 1 V 1998, 1 ex., na *T. officinale*.
 - Mielnik, 15 V 1997, 1 ex., na *T. officinale*.
 - Olmonty ad Białystok, 17 V 1998, 2 exx., na *T. officinale*.
- Gatunek dość rzadki, znany z 12 krain.

Meligethes exilis STURM, 1845

- Mielnik, 15 V 1997, 1 ex., na *Taraxacum* sp. rosnącym na piaszczystym obrzeżu boru sosnowego.

W Polsce bardzo rzadko poławiany, znany z kilku rozproszonych stanowisk w 7 krainach, przy czym większość danych pochodzi z przełomu XIX i XX wieku.

Meligethes jelineki AUDISIO, 1976

- Olmonty ad Białystok, 11 V 1998, 6 exx. – cztery na *T. officinale*, a dwa na *Ajuga reptans* L.

Meligethes jelineki jest kolejnym, 58 gatunkiem z rodzaju *Meligethes* stwierdzonym w Polsce. Jest to stosunkowo niedawno opisany gatunek, występujący w środkowej i południowej Europie oraz w krajach kaukaskich. Dotychczas podawany był z Hiszpanii, Francji, Szwajcarii, Włoch, Niemiec, Austrii, Węgier, Rumunii, Słowenii, Chorwacji, Serbii, Ukrainy i krajów kaukaskich (AUDISIO 1993). Na całym obszarze występowania bardzo rzadko poławiany. Jako roślinę żywicielską podawane były *Melittis melissophyllum* L. i *M. albidula* GUSS. Okazy poławione na obecnym stanowisku, choć zebrane z innych roślin, to w bardzo bliskim sąsiedztwie *M. melissophyllum*.

Meligethes lugubris STURM, 1845

- Białystok - Pietrasze (FD49), 3 VI 1996, 1 ex., czerpak.
- Mielnik, 15 V 1997, 4 exx. – jeden na *Cytisus* sp., trzy pozostałe na *V. chamaedrys*.

Gatunek dość rzadko poławiany, wykazany dotąd z 8 krain.

Meligethes maurus STURM, 1845

- Mielnik, rez. „Uszeście”, 30 V 1993, 3 exx., leg. J. GUTOWSKI.
- Mielnik, 15 V 1997, 13 exx. – siedem na *F. viridis* i sześć na *T. officinale*.
W Polsce dość często poławiany, znany z 12 krain.

Meligethes morosus ERICHSON, 1845

- Białystok, wielokrotnie, w latach 1996 – 1999, w okresie od maja do lipca, przede wszystkim na *L. album*, sporadycznie na *C. arvensis*.
- Choroszcz, 31 VII 1996, 7 exx., na *L. album*.
W Polsce gatunek znany z nielicznych stanowisk w 9 krainach.

Meligethes nanus ERICHSON, 1845

- Białystok, 24 V 1999, 1 ex., na *T. officinale*, (det. J. JELINEK).
Gatunek ten wszędzie należy do wielkich rzadkości. W Polsce znany zaledwie z 5 krain, przy czym większość danych pochodzi z przełomu XIX i XX wieku.

Meligethes nigrescens STEPHENS, 1830

- Białystok, 13 VIII 1996, 1 ex., na *Medicago fulcata* L.; 17 V 1998, 1 ex., na *Armoracia lapathifolia* GILIB.
- Mielnik, rez. „Uszeście”, 11 V 2000, 2 exx., na *T. officinale*.
Gatunek dość rzadko poławiany, znany z nielicznych stanowisk w 13 krainach.

Meligethes ochropus STURM, 1845

- Białystok, 19 VI 1998, 1 ex., na *C. arvensis*, (det. J. JELINEK).
- Narwiański P. N., Kurowo, 18 VI 2000, 5 exx., na *Stachys palustris* L.
W Polsce rzadko spotykany, wykazany z 12 krain, przy czym większość doniesień pochodzi sprzed kilkudziesięciu lat.

Meligethes ovatus STURM, 1845

- Olmonty ad Białystok, 3 V 1998, 2 exx.; 11 V 1998, 4 exx.; 18 V 1999, 2 exx., wszystkie na *G. hederacea*.
W Polsce dość rzadko poławiany, wykazany dotąd z 12 krain.

Meligethes planiusculus (HEER, 1841)

- Białystok, 18 VII 1996, 1 ex., na *Echium vulgare* L.; 31 VIII 1996, 3 exx., na *E. vulgare*; 4 VI 1997, 2 exx., na *Ranunculus* sp.; 27 VI 1998, 1 ex., na *E. vulgare*.

Z Polski stosunkowo rzadko wykazywany, znany z 8 krain głównie w południowej części kraju.

Meligethes rosenhaueri REITTER, 1871

– Mielnik, rez. „Uszeście”, 30 V 1993, 1 ex., leg. J. GUTOWSKI.

W Polsce bardzo rzadko poławiany, znany z 8 krain.

Meligethes ruficornis (MARSHAM, 1802)

– Białystok, wielokrotnie w latach 1996 – 2000, głównie w okresie czerwca i lipca, najczęściej na kwiatach *Ballota nigra* L. i *L. album*, ponadto na *Berteroa incaca* (L.) DC., *Galeopsis tetrahit* L. i *C. arvensis*.

– Choroszcz, 31 VII 1996, 1 ex., na *L. album*.

– Drohiczyn (FD10), 10 VI 1999, 6 exx., na *Labiatae*.

– Mielnik, rez. „Uszeście”, 30 V 1993, 2 exx., leg. J. GUTOWSKI.

Dotychczas znany z nielicznych stanowisk w 9 krainach. Jednak na podstawie kilkuletnich obserwacji uznałbym ten gatunek jako jeden z najpospolitszych w naszym kraju.

Meligethes subaeneus STURM, 1845

– Białystok, 4 VI 1997, 1 ex., na *A. lapathifolia*; 18 VII 1997, 1 ex., na *Umbelliferae*.

– Chroboły ad Bielsk Podlaski (FD45), 25 VII 1997, 2 exx., na *Umbelliferae*.

– Ignatki ad Białystok (FD48), 6 VI 1999, 11 exx., przy nasypie kolejowym na *Geranium* sp.

– Narwiański P. N., Kurowo, 18 VI 2000, 4 exx., na *F. ulmaria*.

– Olmonty ad Białystok, 28 V 1999, 4 exx., na kwiatach *Sorbus aucuparia* L.

– Puszcza Knyszyńska, Ogrodniczki (FD59), 11 V 1997, 2 exx., na kwiatach dzikiej śliwy *Prunus* sp.

– Zawady ad Wizna (FE35), 10 VII 1997, 1 ex., na *Oenothera biennis* L., leg. D. SOBECKI.

Jeden z częściej poławianych gatunków, jednak dotychczas wykazany tylko z 11 krain.

Meligethes subrugosus (GYLLENHAL, 1808)

– Hryniewicze ad Białystok (FD48), 3 VI 1999, 1 ex., na *T. officinale*.

– Mielnik, 15 V 1997, 1 ex., sucha łąka, na *P. arenaria*.

– Mielnik, rez. „Uszeście”, 11 V 2000, 5 exx., na *F. viridis*.

- Olmonty ad Białystok, 17 V 1998, 2 exx., na *T. officinale*.
Gatunek dość często poławiany, znany z 14 krain.

Meligethes sulcatus BRISOUT, 1863

- Białystok, 9 V 1998, 2 exx., na *L. album*; 28 VI 1998, 1 ex., na *C. arvensis*.
- Choroszcz, 31 VII 1996, 3 exx., na *Cichorium intybus* L.
Bardzo rzadki gatunek, wykazany z nielicznych stanowisk w 4 krainach.

Meligethes tristis STURM, 1845

- Białystok, wielokrotnie w latach 1996 – 2000, zawsze na kwiatach *E. vulgare*.
- Mielnik, rez. „Uszeście”, 30 V 1993, 2 exx., leg. J. GUTOWSKI.
- Narew (FD76), 26 VII 1996, 9 exx., na *E. vulgare*.

W Polsce dotychczas rzadko poławiany, wykazany zaledwie z 10 krain. Jednak w okresie kwitnienia jego rośliny żywicielskiej *E. vulgare* występuje w dużych ilościach.

Meligethes umbrosus STURM, 1845

- Mielnik, 15 V 1997, 3 exx., sucha łąka na *T. officinale*.
- Mielnik, rez. „Uszeście”, 11 V 2000, 9 exx., na *T. officinale*.

Gatunek choć szeroko rozprzestrzeniony w całej Europie to w Polsce dość rzadko poławiany, znany z 8 krain.

Nitidula carnaria (SCHALLER, 1783)

- Białystok, 3 VIII 1998, 2 exx., sucha łąka, pod martwym kretem.

W Polsce wykazany z nielicznych rozproszonych stanowisk w 11 krainach.

SUMMARY

Localities of 18 species of *Nitidulidae*, recorded for the first time from Podlasie region (NE Poland), are given. *Meligethes jelineki* (AUDISIO) collected in the Olmonty near Białystok (UTM: FD48) is new to the Polish fauna. Some new localities of very rare species are also given: *Epuraea biguttata* (THUNB.), *Meligethes acicularis* (BRIS.), *M. coeruleovirens* (FÖRST.), *M. exilis* STURM, *M. nanus* ER., *M. ochropus* STURM, *M. rosenhaueri* REITT. and *M. sulcatus* BRIS. The most data on the occurrence of these species date back a couple of decades. Some of the species which were considered rare so far, are very numerous in Podlasie: *Meligethes carinulatus* FÖRST., *M. difficilis* (HEER) i *M. ruficornis* (MARSH.).

PIŚMIENNICTWO

- AUDISIO P. 1993: *Coleoptera Nitidulidae – Kateretidae*, Fauna D'Italia. Edizioni Calderini Bologna. 971 ss.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrząszcze *Coleoptera – Cucujoidea*, cz. 1. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **12**: 1-266.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1991: Nowe dla Podlasia i Puszczy Białowieskiej gatunki chrząszczy (*Coleoptera*). Wiad. entomol., **10** (1): 5-14.
- LASOŃ A. 1997: Nowe stanowiska chrząszczy z rodzin *Kateretidae* i *Nitidulidae* (*Coleoptera*) na Podlasiu. Wiad. entomol., **16** (1): 7-10.
- NUNBERG M., PAWŁOWSKI J. 1974: Das Vorkommen einiger *Nitiduliden* (*Coleoptera*) in Polen. Pol. Pismo ent., **44**: 543-547.
- SZYMCZAKOWSKI W. 1973: Dalsze materiały do znajomości chrząszczy (*Coleoptera*) biotopów kserotermicznych Polski. Acta zool. cracov., **18**: 183-216.

Wiad. entomol.	21 (4): 213-216	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

Typhaea decipiens LOHSE, 1989 (*Coleoptera: Mycetophagidae*),
nowy dla fauny Polski gatunek chrząszcza

Typhaea decipiens LOHSE, 1989 (*Coleoptera: Mycetophagidae*),
a beetle new to the Polish fauna

PAWEŁ JAŁOSZYŃSKI

Wieniecka 30/105, 87-800 Włocławek

ABSTRACT: *Typhaea decipiens* LOHSE, 1989, collected in the Wielkopolska-Kujawy Lowlands, is reported for the first time from Poland.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Mycetophagidae*, *Typhaea decipiens*, new record, Wielkopolska-Kujawy Lowlands, W Poland.

Nowy przedstawiciel rodzaju *Typhaea* STEPH. – *Typhaea decipiens* LOHSE, został znaleziony i opisany stosunkowo niedawno. Historię jego odkrycia opisuje LOHSE (1989). W 1984 ZIEGLER podał, iż dwa lata wcześniej znaleziony został okaz należący do rodzaju *Typhaea*, różniący się od znanych mu gatunków (jako lokalizacja wskazana jest wyspa Fehmarn, Szlezwik-Holsztyn). LOHSE podaje następnie informację, że podobne okazy były później znajdowane wielokrotnie w tym samym regionie, w północnej części Dolnej Saksonii i w większej części Niemiec oraz w Austrii. Również MAHLER wspominał o dwóch samcach zebranych w Danii w 1983 r., wskazując, że jest to nowy gatunek rodzaju *Typhaea*, jednak nie podając żadnego opisu (MAHLER 1987). Ostatecznie LOHSE (1989) potwierdził odrębność tych okazów i opisał nowy dla nauki gatunek *Typhaea decipiens*, z podaniem stanowisk na terenie Niemiec oraz w Kanadzie, wraz ze wzmianką o tym, że widział okazy (okaz?) hawajskie, co ma potwierdzać kosmopolityczny charakter rozsiad-

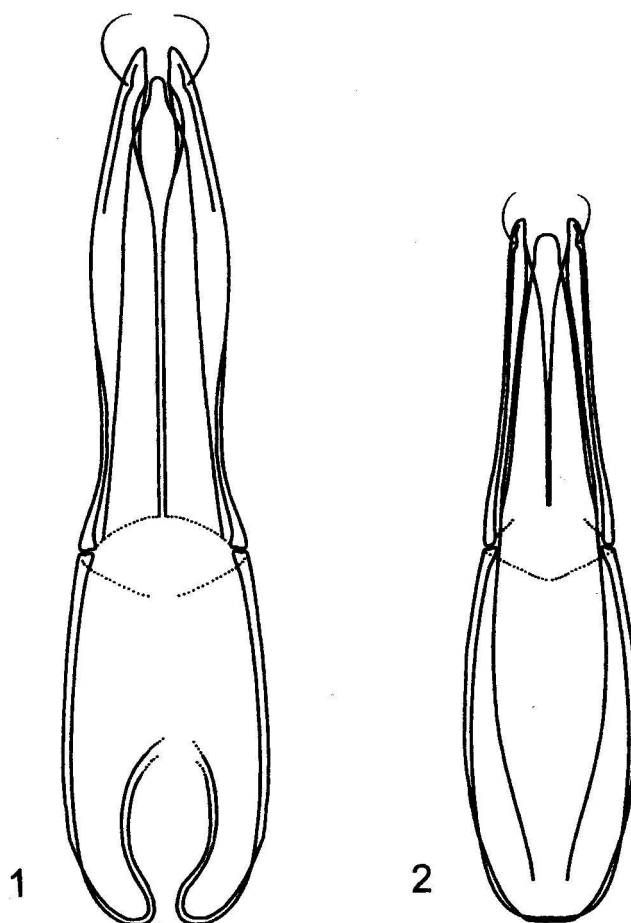
nia tego chrząszcza. Później *T. decipiens* LOHSE była regularnie podawana z Danii (HANSEN 1988; HANSEN i in. 1991, 1992; HANSEN i in. 1993; HANSEN i in. 1994; HANSEN i in. 1996; HANSEN i in. 1998; HANSEN i in. 2000); odnaleziono również starsze okazy (zebrane w 1963 r.) ze Szwecji (prowincje Blekinge i Halland), w latach 1989 i 1990 odnajdowano też osobniki omawianego gatunku w prowincji Skåne (LUNDBERG 1994). Zdaniem autora opisu oryginalnego, *T. decipiens* jest gatunkiem pochodzenia nearktycznego, zawleczonym do Europy.

Polskie okazy *T. decipiens* pochodzą z następujących stanowisk leżących na terenie Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej:

- Puszczykowo ad Poznań (XT29), 26 IV 1998, 1♂, pod korą pniaka sosnowego, leg. et coll. P. JAŁOSZYŃSKI;
- Poznań, Cytadela (XU31), 22 XII 2000, 1♂, wysiany ze stosu pleśniejących trocin topoli czarnej, leg. et coll. P. JAŁOSZYŃSKI;
- Lusowo ad Poznań (XU11), 3 V 2001, 1♂, na żółtej masce samochodu, leg. et coll. Sz. KONWERSKI.

Cechy diagnostyczne *T. decipiens* podane są w opisie oryginalnym (LOHSE 1989) i powtórzone (wraz z tymi samymi, bardzo szkiecowymi ilustracjami) w suplemencie do popularnego klucza do oznaczania chrząszczy środkowo-europejskich (LOHSE, LUCHT 1992). Najlepszą cechą różniącą ten gatunek od *T. stercorea* (L.) jest budowa aparatu kopulacyjnego samca (Ryc. 1, 2). Mimo dużego zewnętrznego podobieństwa gatunki te można również rozróżnić przez porównanie okazów (najlepiej serii), choć różnica w rozmiarach, podawana jako cecha pierwszorzędowa, może być myląca – najmniejsze osobniki *T. stercorea* mogą być równie małe, jak *T. decipiens*. Poniżej podaję klucz pozwalający na rozróżnienie tych dwóch gatunków.

1. Przeciętnie większy (2,4 – 3 mm), ciało jaśniejsze, rdzawobrazowe. Odstające owłosienie pokryw dłuższe. Rzędy punktów na pokrywach mniej wyraźne, punkty mniejsze, odległości między nimi większe, rzędy zanikają w tylnej połowie pokryw. Aparat kopulacyjny samca jak na rysunku (Ryc. 1) *T. stercorea* (L.)
- . Przeciętnie mniejszy (2,2 – 2,6 mm), ciało w ciemniejszym odcieniu brązu. Odstające owłosienie pokryw bardziej gęste, nieco krótsze. Rzędy punktów widoczne do końca pokryw, punkty bardziej wyraźne, odległości między nimi mniejsze. Aparat kopulacyjny samca jak na rysunku (Ryc. 2) *T. decipiens* LOHSE

Ryc. (Fig.) 1-2. Aparaty kopulacyjne samców (male copulatory organs). 1 – *Typhaea sterco-
raea* (L.), 2 – *Typhaea decipiens* LOHSE.

Dane na temat okoliczności zebrania okazów tego gatunku znajdujące się w zacytowanej powyżej literaturze są raczej skąpe. Osobniki *T. decipiens* łowione były pod wodorostami, w kompoście, stosach starych trocin; w dużych ilościach znajdowano ten gatunek w stosach fermentującego owsa i kukurydzy oraz w sianie.

Składam serdeczne podziękowania Szymonowi KONWERSKIEMU za udostępnienie okazu do weryfikacji oraz Wolfgangowi RÜCKER'owi i Mikaelowi SÖRENSSON'owi za pomoc w zdobyciu literatury dotyczącej *T. decipiens*.

SUMMARY

Typhaea stercorea (L.) was until recently the only species from the genus known from Poland. Another species of *Typhaea* STEPH. – *T. decipiens* LOHSE, was found on three localities in the Wielkopolska-Kujawy Lowlands during 1998–2001. Male copulatory organs of both species are illustrated and the determination key is given.

PIŚMIENNICTWO

- HANSEN M. 1988: Syvende tillæg til „Fortegnelse over Danmarks biller” (*Coleoptera*). Ent. Meddr., **56**: 131-162.
- HANSEN M., KRISTENSEN S., MAHLER V., PEDERSEN J. 1991: Tiende tillæg til „Fortegnelse over Danmarks biller” (*Coleoptera*). Ent. Meddr., **59**: 99-126.
- HANSEN M., KRISTENSEN S., MAHLER V., PEDERSEN J. 1992: 11. tillæg til „Fortegnelse over Danmarks biller” (*Coleoptera*). Ent. Meddr., **60**: 69-84.
- HANSEN M., LILJEHULT H., MAHLER V., PALM E. 1993: 12. tillæg til „Fortegnelse over Danmarks biller” (*Coleoptera*). Ent. Meddr., **61**: 85-114.
- HANSEN M., MAHLER V., PRITZL G., RUNGE J. B. 1994: 13. tillæg til „Fortegnelse over Danmarks biller” (*Coleoptera*). Ent. Meddr., **62**: 65-89.
- HANSEN M., MAHLER V., PALM E., PEDERSEN J. 1996: 15. tillæg til „Fortegnelse over Danmarks biller” (*Coleoptera*). Ent. Meddr., **64**: 233-272.
- HANSEN M., PALM E., PEDERSEN J., RUNGE J. B. 1998: Fund af biller i Danmark, 1997. Ent. Meddr., **66**: 65-93.
- HANSEN M., PEDERSEN J., PRITZL G. 2000: Fund af biller i Danmark, 1999. Ent. Meddr., **68**: 85-110.
- LOHSE G. A. 1989: *Typhaea stercorea* (L.), *T. crenata* (MELSHEIMER) und *T. decipiens* sp. n. Ent. Bl., **85** (3): 144-146.
- LOHSE G. A., LUCHT W. 1992: Familie: *Mycetophagidae*. [W:] Die Käfer mitteleuropas. 2 Supplementband. Goecke & Evers Verlag, Krefeld: 160-162.
- LUNDBERG S. 1994: Catalogus Coleopterorum Sueciae 1986 – tillägg 3. Ent. Tidsk., **115** (3): 119-125.
- MAHLER V. 1987: Sjette tillæg til „Fortegnelse over Danmarks biller” (*Coleoptera*). Ent. Meddr., **54**: 181-235.

Wiad. entomol.	21 (4): 217-221	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

Dalsze materiały do rozszedlenia w Polsce gatunków z rodziny
Scraptiidae (Coleoptera)

Further contributions to the distribution of *Scraptiidae* (Coleoptera) in Poland

DANIEL KUBISZ¹, PAWEŁ JAŁOSZYŃSKI²

¹ Muzeum Przyrodnicze ISEZ PAN, ul. św. Sebastiana 9, 31-049 Kraków

² ul. Wieniecka 30/105, 87-800 Włocławek

ABSTRACT: New data on the distribution of 9 species from the genera *Cyrtanaspis* EM. and *Anaspis* GEOFFR. (Coleoptera: *Scraptiidae*) in Poland are given. Some old data are confirmed.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Scraptiidae*, *Cyrtanaspis*, *Anaspis*, new localities, distribution, faunistics, Poland.

W poprzednich pracach, traktujących o tym zagadnieniu (KUBISZ 1998, 2000), uzupełniono w pewnym stopniu bardzo słaby dotychczas stan poznania rozszedlenia *Scraptiidae* w Polsce. Od tego czasu zgromadzono kolejne informacje o nowych stanowiskach niektórych rzadkich gatunków (głównie z rodzaju *Anaspis* GEOFFR.), które podajemy poniżej. Należy jednak mieć na uwadze, że znajomość rozszedlenia w Polsce gatunków z tej rodziny nadal jest niska, a aktualne występowanie wielu spośród jej przedstawicieli wymaga weryfikacji.

Pragniemy jednocześnie serdecznie podziękować Panu Rolandowi DOBOSZOWI z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Panu Henrykowi SZOŁTY-SOWI i Panu Antoniemu KUŚCE za udostępnienie wykorzystanych tu materiałów. Jeżeli nie zaznaczono inaczej, okazy dowodowe znajdują się w kolekcji autorów.

Cyrtanaspis phalerata (GERM.)

- Śląsk Górny: Tworóg (UTM: CB30), 22 VI 1992, 1 ex., leg. et coll. H. SZOŁTYS.

Gatunek europejski, występujący od północnych wybrzeży Morza Śródziemnego po Skandynawię, w Polsce rzadko i pojedynczo spotykany. Znany dotąd z 10 krain, chociaż przypuszczalnie występuje na obszarze całego kraju. Na Górnym Śląsku stwierdzony po raz pierwszy.

Anaspis (s. str.) *fasciata* (FORST.)

[= *humeralis* (FABR.)]

- Nizina Mazowiecka: Urle (ED41), 5 VII 1909, 8 exx., leg. W. MACZYŃSKI, coll. Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (MGB).

Gatunek występujący w południowej, zachodniej i środkowej Europie, podawany także z Algierii. W Polsce był łowiony tylko na Nizinie Mazowieckiej (Warszawa - Gocławek) w 1863 roku (OSTERLOFF 1885). Podane wyżej, niepublikowane dotąd stanowisko potwierdza występowanie tego gatunku jeszcze na początku XX wieku. Jak dotąd nie był notowany z obszarów bliższych naszych granic (Czechy, Słowacja, wschodnie Niemcy). Ponieważ od prawie stu lat nie był też u nas obserwowany, jego aktualne występowanie w Polsce wymaga potwierdzenia.

Anaspis (s. str.) *marginicollis* LINDB.

[= *schilskyana* CSIKI]

- Pojezierze Mazurskie: Biebrzański PN, ur. Grzędy (FE24), 28 V 1999, 1 ex., leg. J. M. GUTOWSKI;
 – Śląsk Górny: Nadl. Rudy Raciborskie (CA16), oddz. 96, 8 V 1999, 1 ex., leg. et coll. A. KUŚKA.
 – Nizina Sandomierska: Puszcza Niepołomska, rez. „Lipówka” (DA54), 24 IV – 29 VI 1999, liczne exx. w pułapkę Moericke’go, leg. L. BUCHHOLZ.

Gatunek występujący w północnej, wschodniej i środkowej Europie od Laponii i Karelii po Słowację. W Polsce do niedawna uznawany był za bardzo rzadki i podawany tylko z Sopotu i Puszczy Białowieskiej. Ostatnio odnotowano go też w Puszczy Kampinoskiej (KUBISZ i in. 2000). Obecność *A. marginicollis* również w środkowej i południowej Polsce pozwala sądzić, że gatunek ten jest w naszym kraju obecnie szeroko rozsiadany i niezbyt rzadki; być może aktualnie znajduje się w ekspansji. Za taką hipotezą przemawia też brak okazów *A. marginicollis* w starszych kolekcjach z terenu Polski.

Anaspis (s. str.) *ruficollis* (FABR.)

- Pojezierze Pomorskie: Park Narodowy Bory Tucholskie, oddz. 198, ad jez. Wielkie Gacno (XV66), 14 VI 1998 i 14 VI – 18 VII 2000, 2 exx., w pułapkę ekranową, leg. J. M. GUTOWSKI et L. BUCHHOLZ.

Gatunek znany z południowej, zachodniej i środkowej Europy, wszędzie bardzo rzadki. W Polsce podawany z nielicznych, rozproszonych, głównie niżowych stanowisk, poza Niziną Wielkopolsko-Kujawską na podstawie danych pochodzących z XIX i początku XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1987). Z powodu trudności w oznaczaniu chrząszczy z tego rodzaju, część danych literaturowych (zwłaszcza dawnych) może wymagać rewizji, a rozsiedlenie gatunku na terenie Polski powinno być weryfikowane współczesnymi obserwacjami. Podane powyżej stanowisko potwierdza występowanie *A. ruficollis* na Pojezierzu Pomorskim, gdzie w pierwszej połowie XX wieku łowiono go w Szczecinie (ERMISCH 1956).

Anaspis (s. str.) *thoracica* (L.)

- Sudety Wschodnie: Bardo Śląskie (XR29), 10 VII 1927, 1 ex., leg. F. KIRSCH, coll. MGB.

Gatunek europejski, rozsiedlony od Skandynawii po wybrzeża Morza Śródziemnego. W Polsce niezbyt często spotykany, znany był dotąd z 14 regionów (głównie na podstawie dawnych danych), ale występuje prawdopodobnie na całym obszarze. Z Sudetów dotąd nie podawany.

Anaspis (*Nassipa*) *flava* (L.)

- Podlasie: Biebrzański PN, ad Gugny (FE01), 12 II 1997 (ex cult. III – IV 1997), 1 ex., leg. J. HILSZCZAŃSKI; Sutno (FC49) ad Mielnik, Czubata Góra, 22 VI 2001, 1 ex., leg. D. KUBISZ;
– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków - Kostrze (DA14), 17 V 1993, 2 exx., leg. R. KRÓLIK, coll. H. SZOŁTYS.

Gatunek rozsiedlony w Europie, Azji Mniejszej, na Kaukazie i nad Morzem Kaspijskim. W Polsce dość rzadki, wykazywany głównie z zachodniej i południowej części kraju, gdzie preferuje środowiska kserotermiczne. Nowy dla wymienionych wyżej krain. Nie był dotąd obserwowany w północno-wschodniej Polsce. Podane tu stanowiska z Podlasia, jak również niedawne stwierdzenie go w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC, TSINKEVICH 2001) wskazuje, że *A. flava* zasiedla przypuszczalnie całe terytorium kraju.

Anaspis (Nassipa) melanostoma (COSTA)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań - Cytadela (XU31), 4 VI 1995, 6 exx., leg. P. JAŁOSZYŃSKI.

Gatunek rozsiedlony w południowej, zachodniej i środkowej Europie (na północ sięgający do Jutlandii, podawany też z Litwy) oraz Azji Mniejszej. Bardzo rzadki w całym swoim zasięgu, a z dużej części krajów znany jedynie na podstawie dawnych doniesień. W Polsce podawany był pod koniec XIX i na początku XX wieku z Dolnego Śląska, Sudetów, Pienin i Roztocza (BURAKOWSKI i in. 1987), od tego czasu nie notowany. Stanowisko w Poznaniu jest więc, jak dotąd, jedynym współczesnym potwierdzeniem obecności tego gatunku w naszym kraju. Jednocześnie jest to stanowisko bardzo zbliżone do północnej granicy jego zasięgu ogólnego.

Anaspis (Silaria) brunnipes (MULS.)

- Podlasie: Gródek nad Bugiem (FD01), 21 VI 2001, 1 ex., leg. M. MAZUR; Sutno ad Mielnik, Czubata Góra, 22 VI 2001, 2 exx., leg. D. KUBISZ;
- Śląsk Dolny: Ligota Wielka (XR49), VI 1910, VI–VII 1912, 3 exx., leg. E. DRESCHER, coll. MGB; Dąbrowa Namysłowska (XS95), 1 XI 1926, 4 exx., leg. F. KIRSCH, coll. MGB; Legnica (WS87), 11 VII 1970, 1 ex., leg. A. KOKOT, coll. MGB;
- Sudety Wschodnie: Śnieżnik Kłodzki (XR36), 22 IX 1926, Bardo Śląskie, 9 X 1926, 4 exx., leg. F. KIRSCH, coll. MGB.

Kserotermofilny gatunek występujący głównie w Europie środkowej i wschodniej, gdzie sięga na północ aż do Finlandii i Karelii. W Polsce do niedawna uznawany był za rzadkość faunistyczną; obecnie spotykany jest w wielu regionach (KUBISZ 1998; KUBISZ i in. 2000), a w środowiskach kserotermicznych może występować bardzo licznie. Prawdopodobnie występuje na większości obszaru Polski, ale z wymienionych powyżej krain nie był dotychczas podawany.

Anaspis (Larisia) palpalis GERH.

- Nizina Mazowiecka: Posiołek (EC51) ad Dęblin, 9 V 2001, 2 exx., leg. D. KUBISZ.

Rzadki, kserotermiczny gatunek o subpontomedyterraneanym typie rozszedlenia, osiagający w Polsce północną granicę zasięgu. Większość znanych jego stanowisk leży na południu i zachodzie kraju, podawany też z nadwiślańskich kserotermów Pojezierza Pomorskiego. Na Nizinie Mazowieckiej nie był dotychczas obserwowany.

SUMMARY

The present contribution provides further data on the distribution of some rare Polish species of *Scraptiidae* (Coleoptera). New localities of 9 species of *Cyrtanaspis* EM. and *Anaspis* GEOFFR. are given. Specimens of *A. fasciata* collected in 1909 in Poland were verified and confirmed, however the species was not recorded after that time and its present occurrence in Poland requires confirmation. The occurrence of *A. marginicollis* is reported for the first time from central and southern Poland. The range of the species seems to be expanding and it may be widely distributed and not rare. Another rare species, *A. melanostoma*, was found recently on a single locality in Poland, close to the northern limit of the distribution area of the species.

PIŚMIENICTWO

- BOROWIEC L., TSINKEVICH V. A. 2001: Familia (rodzina): *Scraptiidae*. [W:] GUTOWSKI J. M., JAROSZEWICZ B. (red.): Katalog fauny Puszczy Białowieskiej. Inst. Bad. Leśn., Warszawa: 188.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987: Chrząższe *Coleoptera* – *Cucujoidea*, cz. 3. Kat. fauny Polski, Warszawa, XXIII, 14: 1-309.
- ERMISCH K. 1956: Faunistik der mitteleuropäischen Käfer – *Mordellidae*. Ent. Arb. Mus. Frey München, Sonderband, Krefeld: 269-328.
- KUBISZ D. 1998: Materiały i uwagi do rozsiedlenia w Polsce gatunków z rodziny *Scraptiidae* (Coleoptera). Wiad. entomol., 17 (1): 37-48.
- KUBISZ D. 2000: *Mordellochroa milleri* EMERY (*Mordellidae*), *Anaspis bohémica* SCHILSKY (*Scraptiidae*) i *Corticus bicoloroides* (ROUBAL) (*Tenebrionidae*) – nowe dla fauny Polski gatunki chrząszczy (Coleoptera: *Tenebrionoidea*). Wiad. entomol., 19 (1): 9-14.
- KUBISZ D., HILSZCZAŃSKI J., GARBALIŃSKI P. 2000: Chrząższe (Coleoptera) rezerwatów Czerwińskie Góry I i II i ich otuliny w Puszczy Kampinoskiej. Parki nar. Rez. przyr., 19 (4): 83-89.
- OSTERLOFF F. 1885: O chrząszczach krajowych – Dalszy ciąg. Pam. fizyogr., 5: 202-215.

Wiad. entomol.	21 (4): 223-227	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

Materiały do znajomości *Yponomeutoidea* (Lepidoptera).
I. *Argyresthia trifasciata* (STAUDINGER, 1871) (Lepidoptera:
Argyresthiidae) – gatunek nowy dla fauny Polski *

Contributions to the knowledge of *Yponomeutoidea* (Lepidoptera).
I. *Argyresthia trifasciata* (STAUDINGER, 1871) (Lepidoptera: *Argyresthiidae*)
– a moth new to the fauna of Poland

EDWARD BARANIAK, URSZULA WALCZAK

Zakład Zoologii Systematycznej UAM, ul. Fredry 10, 61-701 Poznań

ABSTRACT: First record of *Argyresthia trifasciata* (STGR.) from Poland is given.

KEY WORDS: *Lepidoptera*, *Argyresthiidae*, *Argyresthia trifasciata*, new record, W Poland.

Z obszaru Europy znanych jest dotychczas 39 gatunków motyli należących do rodziny *Argyresthiidae* (AGASSIZ, FRIESE 1996). Z Polski wykazano dotychczas 29 gatunków z rodzaju *Argyresthia* (BARANIAK 2000). Stan poznania rozszedlenia w Polsce, gatunków z tego rodzaju jest zadowalający, a informacje te można znaleźć w pracach faunistycznych (BARANIAK 1993, 2000).

Argyresthia trifasciata został opisany przez STAUDINGERA (1871) ze Szwajcarii z Kantonu Valais, a dane dotyczące ówczesnego rozmieszczenia w Szwajcarii można znaleźć w pracy FREYA (1880). W opracowaniu VORBRODTA i MÜLLER-RUTZA (1914) wymieniany jest tylko z miejsca opisu. W późniejszych opracowaniach faunistycznych dotyczących również rodziny *Argyresthiidae* (SOFFNER 1955, 1957; KLIMESCH 1961, 1968; FRIESE 1963, 1969) gatunek ten nigdy nie został wymieniony, co może sugerować ograni-

* Praca została wykonana w ramach projektu KBN nr 6PO4C 089 12.

czenie ówczesnego zasięgu tylko do naturalnych stanowisk rośliny żywicielskiej. Roślina pokarmowa *Juniperus sabina* L. znana jest z gór południowo-zachodniej i środkowej Europy, Syberii, Kaukazu i Azji Mniejszej, gdzie w warunkach naturalnych niekiedy zastępuje kosodrzewinę (*Pinus mugho* SCOP.). W Polsce roślina ta występuje na izolowanym stanowisku w Pieniach i jest reliktem polodowcowym (SENETA 1981).

Stanowiska na terenie Francji wraz z opisem biologii podaje LHOMME (1939/1946), lecz już wówczas, oprócz *Juniperus sabina*, jako rośliny żywicielskie wymienia *J. phoenicea* L. i *J. thurifera* L.

W okresie późniejszym obserwowane jest wyraźne rozszerzenie bazy pokarmowej i kolejni autorzy wymieniają go z wielu gatunków należących do rodzajów *Thuja*, *Chamaecyparis*, *Juniperus* (BAGGIOLINI 1963; FRANKENHUYZEN, STIGTER 1987; OEHMIG 1988; STIGTER, FRANKENHUYZEN 1992). W większości są to odmiany hodowlane o walorach dekoracyjnych, sadzone głównie w miastach na terenach zielonych.

Upowszechnienie uprawy wielu krzewów i drzew iglastych jest główną przyczyną rozszerzenia zasięgu tego gatunku motyla, tym bardziej, że rozpowszechniono również uprawę mieszańców międzygatunkowych *Juniperus sabina* L. × *Juniperus chinensis* L.

W końcu lat siedemdziesiątych zaobserwowano gwałtowne rozprzestrzenianie się tego gatunku w Europie (HUISMANN i in. 1986; EMMET 1989; SVENSSON 1993; DE PRINS 1996; GAEDICKE, HEINICKE 1999).

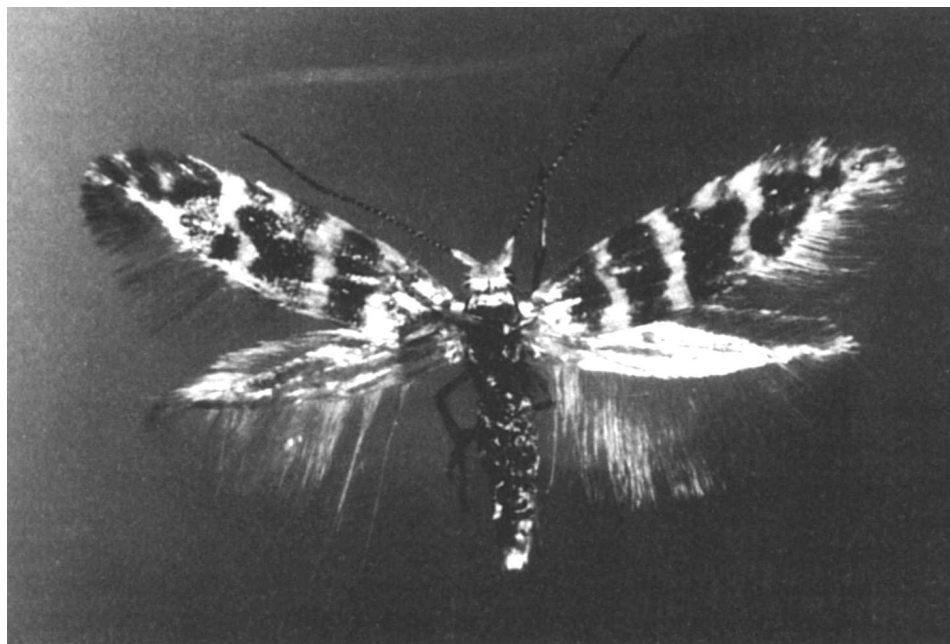
Obecnie gatunek ten znany jest z większości krajów Europy środkowej i północnej (AGASSIZ, FRIESE 1996; MAREK 1998).

W lipcu 1999 roku podczas gromadzenia informacji o rozmieszczeniu w Polsce motyli z nadrodziny *Yponomeutoidea*, odkryto stanowisko *A. trifasciata*:

– Siekierki nad Odrą (VU54), cmentarz wojskowy, 14 VII 1999, miny w liściach jałowca chińskiego (*Juniperus chinensis*); w godzinach popołudniowych zebrano liczne imagines (Fot. 1) fruwające wokół rośliny żywicielskiej.

Gatunek ten nie był dotychczas z Polski wykazany.

Miny zlokalizowane są w szczytowych partiach pędów i w trakcie żerowania gąsienic wyraźnie prześwitują. W okresie późniejszym uszkodzone fragmenty pędów i łusek zasychają i upodobniają się do uszkodzeń powodowanych przez grzyba z rodzaju *Kabatina*. Określenie, że sprawcą uszkodzeń jest *A. trifasciata* jest stosunkowo proste – po roztarciu między palcami fragmentu uszkodzonego pędu, wyraźnie widoczne są grudki kału.

Fot. (Phot.) 1. *Argyresthia trifasciata* (STGR.) imago. (Fot. E. BARANIAK)

W Polsce gatunek ten zasiedla tylko jałowiec chiński (*Juniperus chinensis*), który na naturalnych stanowiskach występuje w Chinach, Mandżurii, Japonii i na Półwyspie Koreańskim. Rozpowszechnienie uprawy tego gatunku drzewa w Europie, nastąpiło wraz z wyhodowaniem jego odmian krzewiastych i barwnych, sadzonych głównie w miastach (SENETA 1981).

Do Polski został prawdopodobnie przyniesiony drogą dyspersji powietrznej. Najbliższe stanowiska znajdują się w dolinie Odry, w okolicach Frankfurtu nad Odrą, gdzie gatunek ten stwierdzono w roku 1999 (BARANIAK inf. niepublikowana). Gatunek znany jest również z terenu Czech (MAREK 1998), jednak dotychczas nie znaleziono go w Polsce południowej. Zawleczenie wraz z importowanym materiałem szkółkarskim jest mało prawdopodobne.

Dyspersja powietrzna jako sposób rozprzestrzeniania została szczegółowo opisana w pracach DESCHKI (1995) oraz NASHA i innych (1995a, 1995b).

Biologia została bardzo dokładnie przedstawiona w pracach LHOMME (1939/1946), EMMETA (1989) oraz STIGTERA i FRANKENHUYZENA (1992).

SUMMARY

Argyresthia trifasciata (STAUDINGER, 1871) (*Lepidoptera: Argyresthiidae*) is a moth new to the Polish fauna. It was collected in Siekierki (UTM: VU54), on *Juniperus chinensis*, in bushes in military cemetery.

PIŚMIENNICTWO

- AGASSIZ D., FRIESE G. 1996: *Argyresthiinae*. [W:] O. KARSHOLT, J. RAZOWSKI (red.): The *Lepidoptera* of Europe, Apollo Books, Stenstrup: 57-58.
- BAGGIOLINI M. 1963: Un nouveau ravageur du *Thuja*: La mineuse *Argyresthia trifasciata* STGR. Rev. hort. Suisse, **36**: 218-223.
- BARANIAK E. 1993: Distribution of *Argyresthiidae* (*Lepidoptera*) in Poland. Pol. Pismo ent., **62**: 53-82.
- BARANIAK E. 2000: *Yponomeutoidea* (*Lepidoptera*). [W:] BUSZKO J., NOWACKI J. (red.): The *Lepidoptera* of Poland. A distributional checklist. Polish Ent. Monographs, **1**: 26-30.
- DE PRINS W. 1996: Some new interesting species of *Microlepidoptera* for Belgian fauna. Phegea, **24**, 4: 137-140.
- DESCHKA G. 1995: Schmetterlinge als Einwanderer. Staphia, **37**: 77-128
- EMMET A. M. 1989: *Argyresthia trifasciata* STAUDINGER, 1871 (*Lep.*, *Yponomeutidae*) in Britain. Ent. Rec. J. Var., **94**: 180-182.
- FRANKENHUYZEN A. VAN., STIGTER H. 1987: *Argyresthia trifasciata* STAUDINGER, een nieuwe beschadiger van *Juniperus*, *Chamaecyparis* en *Thuja*. Versl. Meded. Plantenz. kund. Dienst., **165**: 45-46.
- FREY H. 1880: Die Lepidopteren der Schweiz. Leipzig. 454 ss.
- FRIESE G. 1963: Zoologische Ergebnisse der Mazedoniereisen Friedrich Kasys, IV Teil. *Lepidoptera: Argyresthiidae*. Sitzungsberichte Österr. Akad. Wiss. Mathem.-natur. Klasse. I. **172**, 9-10: 403-412.
- FRIESE G. 1969: Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: *Lepidoptera-Argyresthiidae*. Beitr. Entomol., **19**, 7-8: 693-752.
- GAEDICKE R., HEINICKE W. (red.) 1999: Verzeichnis der Schmetterlinge Deutschlands. Ent. Nachr. und Berichte (Dresden), Beiheft **5**: 1-216
- HUISMAN K. J., KUCHLEIN J. H., VAN NIEUKERKEN E. J., VAN DER WOLF H. W., WOL-SCHRIJN J. B., GIELIS C. 1986: Nieuwe en interessante Micro-lepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (*Lepidoptera*). Ent. Ber., Amst., **46**: 137-156.
- KLIMESCH J. 1961: Ordnung *Lepidoptera*, Teil 1. [W:] FRANZ H. (red.): Die Nordost-Alpen im Spiegel ihrer Landtierwelt, Band II. Universitätsverlag Wagner, Innsbruck: 481-789.
- KLIMESCH J. 1968: Die Lepidopterenfauna Mazedoniens. IV. *Microlepidoptera*. Prirod. Muzej, Skopje, **5**: 1-201.

- LHOMME L. 1939/1946: Catalogues des Lépidoptères de France et de Belgique. 2. Microlépidoptères. 1253 ss.
- MAREK J. 1998: [W:] LASTUVKA Z. (red.): Seznam motýlu České a Slovenské republiky. Konoj, Brno: 24-25.
- NASH D. R., AGASSIZ D. J. L., GODFRAY H. C. J., LAWTON, J. H. 1995a: The pattern of a spread of invading species: two leaf-mining moths colonizing Great Britain. *J. Animal Ecol.*, **64**: 225-233.
- NASH D. R., AGASSIZ D. J. L., GODFRAY H. C. J., LAWTON, J. H. 1995b: The small-scale spatial distribution of an invading moth. *Oecologia*, **103**: 196-202.
- OEHMIG S. 1988: Ein Kleinschmetterling als Schädling an *Juniperus chinensis*. *Dtsch. Baum-schule*, **40**: 318.
- SENETA W. 1981: *Dendrologia*. PWN, Warszawa. 569 ss.
- SOFFNER J. 1955: Kleinschmetterlinge der Umgebung Stassfurts. *Abh. Ber. Naturk. Vorges.*, Mus. Magdeburg, **9**: 153-180.
- SOFFNER J. 1957: Kleinschmetterlinge der Umgebung Stassfurts (Nachtrag: 1). *Abh. Ber. Naturk. Vorges.*, Mus. Magdeburg, **11**: 35-38.
- STAUDINGER O., WOCKE M. F. 1871: *Catalog des Europäischen Faunengebietes*. Dresden. 426 ss.
- STIGTER H., FRANKENHUYZEN A. VAN 1992: *Argyresthia trifasciata* STAUDINGER, een nieuwe beschadiger van coniferen in Nederland (*Lepidoptera: Yponomeutidae, Argyresthinae*). *Ent. Ber.*, **52**: 33-37.
- SVENSSON I. 1993: Remarkable records of *Microlepidoptera* in Sweden during 1993. *Ent. Tidskr.*, **115**: 45-52.
- VORBRODT K., MÜLLER-RUTZ J. 1914: *Die Schmetterlinge der Schweiz, II*. Bern. 726 ss.

Wiad. entomol.	21 (4): 229-240	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

Przezierniki (*Lepidoptera: Sesiidae*) Puszczy Kozienickiej *

The clearwing moths (*Lepidoptera: Sesiidae*) of Puszcza Kozienicka Forest

MAREK BĄKOWSKI¹, MAREK HOŁOWIŃSKI², MAREK MIŁKOWSKI³

¹Zakład Zoologii Systematycznej, UAM, ul. Fredry 10, 61-701 Poznań

²Macoszyn Mały 46, 22-235 Hańsk

³ul. Królowej Jadwigi 19 m.21, 26-600 Radom

ABSTRACT: Twenty two species of *Sesiidae* were recorded from Puszcza Kozienicka Forest in Central Poland. It makes 76% of all species of this family known from Poland.

KEY WORDS: *Lepidoptera*, *Sesiidae*, faunistics, Puszcza Kozienicka Forest, C Poland.

Wstęp

Znajomość rozmieszczenia motyli z rodziny przeziernikowatych (*Sesiidae*) w Polsce nadal jest słaba. W ostatnim czasie pojawiło się jednak kilka prac omawiających wyniki kompleksowych badań faunistycznych przezierników (BĄKOWSKI 1992, 1996; BĄKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1997; ŚLIWIŃSKI, KOWALCZYK 1995).

Niniejsza praca jest podsumowaniem badań terenowych, prowadzonych w latach 1999 – 2000 na obszarze Puszczy Kozienickiej.

Teren badań i metody

Puszcza Kozienicka jest dość dużym i jednocześnie mocno rozczłonkowanym kompleksem leśnym o powierzchni około 30000 ha, rozciągającym się w widłach rzek Radomki i Wisły. Puszcza położona jest częściowo na Równi-

* Druk pracy w 35% sfinansowany przez Zakład Zoologii Systematycznej UAM w Poznaniu.

nie Radomskiej (makroregion – Wzniesienia Południowomazowieckie), oraz w Kotlinie Kozienskiej i Dolinie Środkowej Wisły (makroregion – Nizina Środkowomazowiecka) (KONDRACKI 1994).

Najbardziej wartościowy przyrodniczo obszar znajduje się w granicach Kozienskiego Parku Krajobrazowego. W Puszczy przebiegają północno-wschodnie granice zwartych zasięgów drzew: jodły, jaworu, buka i prawdopodobnie cisa oraz modrzewia polskiego. Gatunki te mają związek ze zbiorowiskami leśnymi Polski południowej (ZARĘBA 1981).

Badania *Sesiidae* Puszczy Kozienskiej prowadzono głównie w granicach i otulinie Kozienskiego Parku Krajobrazowego. Przezierników i ich żerowisk szukano w zbiorowiskach leśnych, charakterystycznych dla tego terenu: w lasach o drzewostanach sosnowo-jodłowo-dębowych, borach sosnowych, borach jodłowych, grądach, borach mieszanych świeżych, borach mieszanych wilgotnych oraz w zbiorowiskach łągowych.

Penetrowano także tereny położone na skraju Puszczy, między innymi przylegające do miast: Radomia i Pionek. Zbadano środowiska silnie przekształcone przez działalność gospodarczą człowieka: piaskownie, przecinki pod liniami energetycznymi, obrzeża wysypisk śmieci, tereny przemysłowe oraz sąsiadujące ze szlakami komunikacyjnymi. Prace badawcze prowadzono także w sadach i ogrodach, które stanowią również odpowiedni biotop dla niektórych gatunków przezierników.

Przezierniki wykazywano na podstawie ich charakterystycznych żerowisk, stadiów preimaginalnych oraz imagines. Zastosowano również metodę połowu samców przezierników za pomocą syntetycznych feromonów płciowych (BAŁOWSKI 2001). W trakcie badań używano atraktantów wyprodukowanych w Research Institute for Plant Protection IPO–DLO (Wageningen, Holandia) oraz próbne serie feromonów, wyprodukowane w Lund University (Szwecja) i udostępnione przez dr N. RYRHOLMA – Uppsala University (Szwecja).

Wykaz gatunków

Pennisetia hylaeiformis (LASPEYRES, 1801)

- Radom - Las Kapturski (UTM: EB09), 12 III 1999, larwa w korzeniu maliny *Rubus idaeus* L., opuszczone żerowiska;
- Radom - Rajec Szlachecki (EB19), 8 VII 1999, 1 ♀ wyhodowana z larwy znalezionej w korzeniu *R. idaeus* w dniu 30 III 1999;
- Dąbrowa Kozłowska (EB19), 1 IV 1999, liczne żerowiska w korzeniach malin;
- Lesiów (EC10), 27 III 1999, larwa w korzeniu *R. idaeus*.

Sesia apiformis (CLERCK, 1759)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 18 VI 1998, 1 ex., w trawie niedaleko pnia topoli *Populus* sp. z licznymi opuszczonymi żerowiskami;
- Pacyna (EB19), 1 IV 1999, liczne opuszczone żerowiska na topoli;
- Radom - Rajec Letnisko (EB19), 17 VI 2000, 1 ex., na pniu osiki *Populus tremula* L.;
- Cudnów (EB29), 15 VII 2000, kilka opuszczonych żerowisk w przydrożnych topolach;
- Folwark - Gzowice (EB29), 27 VI 1999, kilka opuszczonych żerowisk w pniach przydrożnych topól;
- Sucha (EB39), 15 VII 2000, kilka opuszczonych żerowisk w pniu topoli;
- Podgóra (EB39), 6 VIII 2000, opuszczone żerowisko w pniu przydrożnej topoli;
- Radom - Klwatka Szlachecka (EC00), 7 IV 1999, opuszczone żerowiska w szyi korzeniowej *P. tremula*;
- Radom - Wincetów (EC10), 6 III 1999, liczne opuszczone i zasiedlone żerowiska w szyjach korzeniowych *Salix acutifolia* WILLD., żerowiska opuszczone w pniu *Populus alba* L.; 28 V 1999, 1♂, z żerowiska w *S. acutifolia*, zebranego 5 V 1999;
- Wólka Lesiowska (EC10), 6 III 1999, opuszczone żerowiska w *P. tremula*;
- Jastrzębia (EC10), 1 VII 2000, 5 egzuzwii na ściętej topoli;
- Wólka Brzózka (EC21), 13 VI 1999, opuszczone żerowiska w pniu *Populus* sp.;
- Cecylówka (EC21), 1 VII 2000, egzuzwium, 10 opuszczonych żerowisk na topolach;
- Januszno (EC30), 1 VII 2000, opuszczone żerowisko w pniaku topoli;
- Pionki (EC30), 22 V 1999, liczne żerowiska na *Populus nigra* L., przy stacji kolejowej Pionki Zachodnie;
- Stanisławice (EC31), 18 VII 1999, kilka opuszczonych żerowisk w pniu *Populus* sp.;
- Świerże Górne (EC32), 16 V 1999, kilka opuszczonych żerowisk na mieszańcach topól.

Sesia melanocephala (DALMAN, 1816)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 12 III 1999, 2 opuszczone żerowiska na *P. tremula*;
- Radom - Rajec Szlachecki (EB19), 13 IV 1999, 2 zasiedlone żerowiska na osikach;
- Radom - Klwatka Szlachecka (EC00), 7 IV 1999, larwa w osice;

- Wólka Lesiowska (EC10), 6 III 1999, liczne opuszczone żerowiska na *P. tremula*;
- Dąbrowa Jastrzębska (EC10), 27 III 1999, 2 larwy, opuszczone żerowisko w osice;
- Mąkosy Stare (EC20), 27 IV 1999, opuszczone żerowiska;
- okolice rez. „Załamanek” (EC20), 26 II 2000, opuszczone żerowiska;
- Stanisławów (EC21), 29 V 1999, liczne opuszczone i zasiedlone żerowiska w osikach.

Paranthrene tabaniformis (ROTTENBURG, 1775)

- Radom - Firlej (EB19), 6 III 1999, liczne żerowiska w pniu topoli;
- rez. „Jedlnia” (EB29), 17 VI 1999, 2♂♂, przylot do pułapki feromonowej;
- Wólka Lesiowska (EC10), 6 III 1999, żerowiska wokół martwicy pnia *P. tremula*;
- Lesiów (EC10), 13 VI 1999, 1♂ przyleciał do pułapki feromonowej; 8 VI 2000, 6 żerowisk (egzuwia) w gałęzi topoli kanadyjskiej;
- Mąkosy Stare (EC20), 27 IV 1999, zasiedlone żerowisko w gałęzi osiki;
- Lewaszówka (EC21), 8 VI 2000, 3 opuszczone żerowiska w pniaku topolowym;
- Żytkowice (EC30), 12 VI 1999, 2 egzuwia w cienkich pniach topól;
- Januszno (EC30), 1 VII 2000, opuszczone żerowiska w pniakach topolowych.

Paranthrene insolita (LE CERF, 1914)

- rez. „Jedlnia” (EB29), 17 VI 1999, 1♂ przylot do pułapki feromonowej ok. godz. 16³⁰;
- Lesiów (EC10), 9 VI 2000, 1♂ w pułapce feromonowej, skraj olsu nad rzeką Kozłówką,

P. insolita został niedawno stwierdzony w Polsce na Polesiu Lubelskim i Ponidziu (BĄKOWSKI, RYRHOLM w przygot.). Gatunek ten znany jest z rozrzuconych stanowisk w Europie i Azji Mniejszej. W Europie występuje głównie podgatunek *P. insolita polonica* SCHNAIDER, 1939 (ŠPATENKA, LAŠTŮVKA 1997). Biologia tego gatunku jest słabo poznana. Z nielicznych obserwacji wynika, że gąsienica żeruje w gałązkach dębu, często na znacznej wysokości, przez co pozyskanie żerowisk tego gatunku jest bardzo trudne. Najskuteczniejszą metodą odławiania tego przeziernika jest przywabianie samców przy pomocy syntetycznych feromonów płciowych.

Synanthedon scoliaeformis (BORKHAUSEN, 1789)

- okolice rez. „Ponty” (EC20), 22 V 1999, 1 ex. z poczwarki zebranej 27 IV 1999 w pniu brzozy *Betula pendula* ROTH.;
- rez. „Ciszek” (EC20), 13 VI 1999, opuszczone żerowiska w pniaku *Betula* sp.;
- rez. „Załamane” (EC20), 26 II 2000, opuszczone żerowisko w pniu ściętej brzozy.

Synanthedon mesiaeformis (HERRICH-SCHÄFFER, 1846)

- Rajec Poduchowny (EB19), 23 VI 2000, opuszczone żerowisko w pniu olchy *Alnus glutinosa* L., nad rzeką Pacynką;
- Radom - Młynek Janiszewski (EB19), 27 VI 1999, liczne żerowiska w pniu *A. glutinosa*;
- Linów (EB39) 6 VIII 2000, opuszczone żerowisko w pniu olchy;
- Radom - Wincentów (EC10), 6 III 1999, liczne żerowiska opuszczone i zasiedlone w pniu *A. glutinosa*; 21–24 V 1999, 2 exx., z żerowisk zebranych 5 V 1999;
- Owadów (EC10), 27 IV 1999, larwa, liczne opuszczone żerowiska w pniach *A. glutinosa*;
- Lesiów (EC10), 27 IV 1999, liczne opuszczone i zasiedlone żerowiska w pniach olch nad rzeką Pacynką; 13 VI 1999, 6♂♂ w pułapce feromonowej; 11 VI 2000, 2♂♂ w pułapce feromonowej;
- Stoki (EC20), 27 IV 1999, liczne żerowiska w pniach olch nad rzeką Leniwą;
- Przejazd (EC20), 7 VI 2000, 5♂♂, przylot do feromonu.

Gatunek podawany w Polsce z Polesia Lubelskiego, Roztocza (BUSZKO, HOŁOWIŃSKI 1994; BĄKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1998); Pojezierza Mazurskiego (BĄKOWSKI, SURMACKI 1995) i Spały koło Tomaszowa Mazowieckiego (J. KURZAWA, dane niepublikowane).

Synanthedon spheciformis ([DENIS et SCHIFFERMÜLLER], 1775)

- Patków (EB39), 17 VII 1999, zasiedlone żerowiska w odroślach brzoź, rosnących w sąsiedztwie torfowiska Okólny Ług;
- Radom - Wincentów (EC10), 6 III 1999, kilka żerowisk w młodych *Betula pendula*;
- Mąkosy Stare (EC20), 27 IV 1999, 3 zasiedlone żerowiska w odroślach *Alnus* sp.

Synanthedon stomoxyformis (HUBNER, 1790)

- Radom - Klwatka Szlachecka (EB09), 23–24 V 1999, 2♂♂ 2♀♀, z 6 żerowisk zebranych 14 V 1999 na kruszynach *Frangula alnus* MILL., rosnących na wydmie; 14 V 2000, 2♂♂ 2♀♀, z 5 poczwerek zebranych 13 V 2000;
- Patków (EB39) 17 VII 1999, opuszczone żerowiska na kruszynie – wydma nad torfowiskiem Okólny Ług;
- Radom - Wincentów (EC10), 6 III 1999, żerowiska na *F. alnus* na wydmie oraz w przecince pod linią energetyczną; 19 V 1999, 1♀ ex pupa, z 2 żerowisk zebranych 5 V 1999;
- Lesiów (EC10), 27 III 1999, liczne żerowiska na kruszynie, 4 kokony zebrano do hodowli – spasożytowane; 13 VI 1999, 5♂♂, przylot do feromonu;
- okolice rez. „Ciszek” (EC20), 13 VI 1999, opuszczone żerowiska na kruszynie.

Gatunek do niedawna uważany w Polsce za bardzo rzadki (SCHNAIDER i in. 1961). W ostatnim czasie podawany z wielu stanowisk na Wyżynie Lubelskiej, w Małopolsce oraz na Wyżynie Łódzkiej (BAŁOWSKI 1998d).

Synanthedon culiciformis (LINNAEUS, 1758)

- Radom - Rajec Letnisko (EB19), 19 VII 2000, 6 zasiedlonych żerowisk w pniaku brzożowym;
- Patków (EB39), 17 VII 1999, opuszczone żerowiska w pniakach brzoż, rosnących w sąsiedztwie torfowiska Okólny Ług;
- Radom - Wincentów (EC10), 6 III 1999, żerowisko w pniaku *B. pendula*;
- Augustów (EC30), 4 XI 2000, zasiedlone żerowiska w 3 pniakach brzożowych;
- Świerże Górne (EC32), 25 VII 1999, żerowiska w pniakach brzoż pod linią energetyczną.

Synanthedon formicaeformis (ESPER, 1783)

- Radom - Rajec Letnisko (EB19), VII 2000, kilka żerowisk w wierzbach *Salix* sp., nad rzeką Pacynką;
- Radom - Wincentów (EC10), 6 III 1999, żerowiska w gałęziach *Salix caprea* L.;
- Lesiów (EC10), 13 VI 1999, 4♂♂ w pułapce feromonowej, w sąsiedztwie zarośli wierzbowych nad rzeką Pacynką.

Synanthedon flaviventris (STAUDINGER, 1883)

- Przejazd (EC21), 13 VI 1999, 3 żerowiska, 1 gąsienica w gałązkach *Salix aurita* L. rosnącej przy szosie.

Gatunek podawany z Polski z rozrzuconych stanowisk na Pomorzu Zachodnim, Śląsku, w Bieszczadach, Wielkopolsce i na Polesiu Lubelskim (BAKOWSKI 1998c). Z Polski centralnej stwierdzony tylko na Ponidziu (KOSTROWICKI 1953).

Synanthedon myopaeformis (BORKHAUSEN, 1789)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 30 V 1999, 1 ex., z poczwarki w pniu *Sorbus aucuparia* L. – zebrano 4 V 1999; żerowiska w pniu *Malus silvestris* MILL.;
- Radom - Wincentów (EC10), 6 III 1999, zasiedlone i opuszczone żerowiska w *Malus* sp. oraz w *S. aucuparia*;
- Lesiów (EC10), 27 III 1999, żerowiska, larwa w pniu *S. aucuparia*; 11 VI 2000, 1♂, przylot do feromonu;
- Mąkosy Stare (EC20), 3 V 2000, 1 ex. , z poczwarki zebranej 3 IV 1999 w pniu *S. aucuparia*.

Synanthedon vespiformis (LINNAEUS, 1761)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 12 III 1999, 2 egzuwia i liczne żerowiska w rakowatościach na pniach *Quercus robur* L.; 14 VI 1999, 1♂, przylot do feromonu – ok. godz. 16⁰⁰; 26 VI 1999, 1♂ wyhodowany z larwy zebranej w rakowatości dębu, 23 V 2000;
- Dąbrowa Kozłowska (EB19), 16 VI 1999, 1♂, przylot do feromonu – ok. godz. 17⁰⁰;
- Groszowice (EB19), 2 VIII 2000, egzuwium, larwa w pniu dębu;
- rez. „Jedlnia” (EB29), 17 VI 1999, 1♂ w pułapce feromonowej;
- Stanisławice (EC31), 1 VII 2000, poczwarka, żerowiska w rakowatości *Q. robur*.

Synanthedon conopiformis (ESPER, 1782)

- rez. „Jedlnia” (EB29), 17 VI 1999, 11♂♂ w pułapce feromonowej;
- rez. „Ciszek” (EC20), 13 VI 1999, 13♂♂ w pułapce feromonowej;
- Przejazd (EC20), 26 II 2000, 5♂♂ 3♀♀ wyhodowane z pobranych żerowisk, wylot motyli 25 III – 10 IV 2000; zasiedlone żerowiska w ściętych pniach starych dębów *Q. robur*;

– Przejazd II (EC30), 9 VI 2000, 20♂♂ w pułapkach feromonowych.

S. conopiformis dotychczas był podawany w Polsce z pojedynczych okazów ze Śląska, Pomorza Zachodniego, Wyżyny Łódzkiej, Podlasia, Poniżnia i Wielkopolski (BĄKOWSKI 1998b).

Synanthedon tipuliformis (CLERCK, 1759)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 14 VII 2000, opuszczone żerowiska na *Ribes* sp.;
- Radom - Rajec Szlachecki (EB19), 30 III 1999, opuszczone i zasiedlone żerowiska na *Ribes* sp. w sadzie;
- Radom - Michałów (EB19), 2 VII 2000, 1 ex., na kwiatach *Barbarea vulgaris* R. BR., przy żywopłocie z *Ribes alpinum* L.;
- Radom - Wincentów (EC10), 6 III 1999, żerowiska na *Ribes* sp., w sadzie;
- Jastrzębia (EC10), 27 III 1999, martwa larwa, kilka żerowisk w *Ribes* sp., na brzegu rzeki Radomki; 22 VII 2000, 1 ex., na roślinie zielnej – podmokła łąka;
- Lesiów (EC10), 13 VI 1999, 4♂♂ w pułapce feromonowej;
- Januszno (EC30), 1 VII 2000, opuszczone żerowiska na plantacji *Ribes nigrum* L.

Synanthedon loranthe (KRÁLIČEK, 1966)

- Jastrzębia (EC10), 13 VI 1999, 2 martwe larwy w jemioli *Viscum album* ssp. *austriacum* (WIESB.) VOLLM, odciętej od konara sosny pospolitej *Pinus silvestris* L. na zrębie sosnowym.

S. loranthe został odnotowany w Polsce tylko z Puszczy Kozienickiej. Wcześniej żerowiska tego przeziernika zebrano w Puszczy Kozienickiej w Augustowie (EC30) i w okolicach rezerwatu „Ciszek” (EC20) (HOŁOWIŃSKI, MIŁKOWSKI 1999).

Cykl rozwojowy *S. loranthe* odbywa się głównie w koronach drzew, na jemiolach rosnących na gałęziach – głównie sosen. Żerowiska oraz postacie dorosłe motyla są trudne do zaobserwowania oraz pozyskania. Jedną ze skuteczniejszych metod stwierdzenia tego przeziernika jest przegląd drzew ścinianych przy pracach zrębowych.

Synanthedon cephiiformis (OCHSENHEIMER, 1808)

- okolice rez. „Ponty” (EC20), 14 VI 1999, 1♂ 3♀♀, z żerowisk zebranych 27 IV 1999 w rakowatości jodły *Abies alba* MILL.; 3 VII 1999, 1♂, z żerowiska na jodle zebranego 13 VI 1999;

- okolice rez. „Zagożdżon” (EC31), 7 VI 1999, 1♂, z żerowiska na jodle zebranego 29 V 1999; 2 exx. wyhodowano z żerowisk zebranych na jodle 8 VI 2000.

Bembecia ichneumoniformis ([DENIS et SCHIFFERMÜLLER], 1775)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 16 VII 1999, 1♀ ex pupa, z żerowiska na *Lotus corniculatus* L., zebranego 27 VI 1999 na ugorze pod lasem; 17 VII 1999, 2♂♂, przylot do feromonu;
- Radom - Nowa Wola Gołębiowska (EB19), 14 VII 1999, poczwarka i liczne żerowiska na *L. corniculatus*, na bocznicie kolejowej (teren Elektrociepłowni Radom); 30 VII, 3 VIII, 9 VIII, 10 VIII 1999, obserwowano liczny przylot ♂♂ do feromonu (w godz. 11⁰⁰ – 13⁰⁰); 3 VIII 2000, 1♀, na drodze przez silnie zurbanizowany teren Elektrociepłowni Radom;
- Radom - Gołębiów (EB19), 25 VII 1999, 1♀ ex pupa, z żerowiska w *L. corniculatus* rosnącego w miale na obrzeżu hałdy węgla – teren Ciepłowni Północ;
- Radom - Wincentów (EC10), 4 VIII 1999, 1♀ ex pupa, z żerowiska w *L. corniculatus* – mocno zdegradowany teren w sąsiedztwie miejskiego wysypiska śmieci;
- Żytkowice (EC30), 12 VI 1999, kilka żerowisk na *L. corniculatus*;
- Januszno (EC30), 17 VII 1999 – 2♂♂, 1 VII 2000 – 3♂♂, do feromonu, na nasypie kolejowym;
- Maciejowice (EC31), 18 VII 1999, egzuwium w korzeniu *L. corniculatus*.

Synansphecya muscaeformis (ESPER, 1783)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 17 VII, 19 VII, 20 VII 1999, 5♂♂ 2♀♀ na kwiatach zawciągu *Armeria elongata* (HOFFM.), ponadto liczne żerowiska, z których wyhodowano 1♂ 2♀♀;
- Siczki (EB29), 8 VIII 1999, gąsienica na *A. elongata* – ugór nad rzeką Pacynką;
- Wsola (EC00), 2 X 1999, gąsienica na zawciągu, w sąsiedztwie stawów hodowlanych;
- Owadów (EC10), 29 VII 1999, 1♀ ex larva, z 4 żerowisk zebranych 19 VI 1999 – ugór nad rzeką Mleczną,
- Radom - Wincentów (EC10), 14 VII 1999, larwa na *A. elongata*, opuszczone żerowiska;
- Jastrzębia (EC10), 30 VI 2000, zeszłoroczne żerowiska;
- Marianów (EC21), 30 VI 2000, egzuwium, opuszczone żerowiska na *A. elongata*;

- Wólka Brzózka (EC21), 13 VI 1999, żerowiska opuszczone i zasiedlone na zawciągu – na brzegu rzeki Radomki;
- Januszno (EC30), 1 VII 2000, 4 larwy, liczne opuszczone żerowiska.
Gatunek podawany z Polski z Pomorza Zachodniego, Wielkopolski, Śląska i Wyżyny Łódzkiej (BAŁKOWSKI 2000).

Chamasphacia leucopsiformis (ESPER, 1800)

- Radom - Krzewień (EC10), 19 VIII 1999, 1 ♀ ex larva, z kilku żerowisk na wilczomleczu *Euphorbia cyparissias* L., zebranych 17 VII 1999 – ugór przy nasypie kolejowym; 25 VIII 1999, 1 ♂ na *E. cyparissias* – godz. 16³⁰; 28 VIII 1999, 2 ♂♂ 3 ♀♀, na *E. cyparissias* – godz. 9⁴⁰ – 12⁰⁰;
- Żytkowice (EC30), 15 VIII 1999, 1 ♀ ex larva, z żerowisk na *E. cyparissias*, zebranych 12 VI 1999 przy torach kolejowych;
- Januszno (EC30), 17 VII 1999, kilka żerowisk; 1 VII 2000, 2 zasiedlone żerowiska na *E. cyparissias*;
- Maciejowice (EC31), 18 VII 1999, poczwarka na *E. cyparissias*.
Ch. leucopsiformis odławiany był w Polsce na pojedynczych stanowiskach w Wielkopolsce, Małopolsce i na Wyżynie Łódzkiej (BAŁKOWSKI 1998a).

Chamasphacia empiformis (ESPER, 1783)

- Radom - Las Kapturski (EB09), 17 VII 1999, 2 ♂♂, przylot do feromonu – ugór pod lasem;
- Groszowice (EB19), 2 VIII 2000, larwa w *E. cyparissias* przy torach kolejowych;
- Antoniówka (EB19), 16 IX 2000, 3 zasiedlone żerowiska w *E. cyparissias*, na skraju lasu;
- Jastrzębia (EC10), 13 VI 1999, 3 ♂♂, przylot do feromonu;
- Radom - Wincentów (EC10), 15 VI 1999, 4 ♂♂, przylot do feromonu o godz. 16⁰⁰ (przed burzą), kilka żerowisk na *E. cyparissias*;
- Radom - Krzewień (EC10), 16–17 VII 1999, 3 ♂♂, do feromonu; 23 VI 2000, 4 ♂♂, przylot do feromonu – przy nasypie kolejowym;
- okolice rez. „Ciszek” (EC20), 29 VI 1998, 1 ♂, na *E. cyparissias*, przy drodze leśnej;
- Huta (EC20), 3 VI 2000, 7 ♂♂, przylot do feromonu;
- Przejazd (szkółka) (EC20), 7 VI 2000, 1 ex., na *E. cyparissias*;
- Pionki (EC30), 17 VII 1999, 8 ♂♂, przylot do feromonu – przy torach kolejowych;
- Januszno (EC30), 17 VII 1999, 20 ♂♂; 1 VII 2000, 10 ♂♂, przylot do feromonu – nasyp kolejowy;
- Maciejowice (EC31), 25 VII 1999, 1 ♂, przylot do feromonu – ugór pod lasem.

Wyniki

Na badanym obszarze w trakcie dwóch lat badań terenowych, stwierdzono 22 gatunki *Sesiidae*. Stanowi to 76% krajowych gatunków przezierników. Wszystkie gatunki odnotowano w granicach Koziennickiego Parku Krajobrazowego. Wśród odłowionych przezierników, grupę dominującą stanowią gatunki ksylofagiczne, w szczególności z rodzaju *Synanthedon*. Wiąże się to z dużym zalesieniem badanego obszaru, jak również z unikatowym charakterem zespołów leśnych Puszczy. Do najciekawszych stwierdzonych gatunków zaliczyć można: *Paranthrene insolita* i *Synanthedon loranthei*, które zostały niedawno odnotowane z obszaru Polski. Z innych interesujących gatunków, należy wymienić: *Synanthedon mesiaeformis*, *S. flaviventris*, *S. conopiformis*, *S. cephiiformis*. *Synansphecchia muscaeformis* i *Chamaesphecchia leucopsiformis* dotychczas sporadycznie podawane z Polski centralnej.

Reasumując, wysoki w skali kraju, udział gatunkowy *Sesiidae*, potwierdza bogactwo przyrodnicze Puszczy Koziennickiej a w szczególności Koziennickiego Parku Krajobrazowego.

SUMMARY

The paper presents some results of faunistic research carried out during 1999 – 2000 on *Sesiidae* (*Lepidoptera*) in Puszcza Koziennicka Forest (Central Poland). During the study twenty two species of *Sesiidae* were recorded, basing on collected preimaginal stages, chrysalids and feeding traces. The most of adults were caught with the use of synthetic sex pheromones.

The most of the recorded species are xylophagous, eg. from the genus *Synanthedon*. This fact is probably connected with a considerable forest cover of the investigated area.

The most interesting species recorded during the studies were: *Paranthrene insolita*, *Synanthedon loranthei*, *S. mesiaeformis*, *S. stomoxyformis*, *S. flaviventris*, *Chamaesphecchia leucopsiformis*.

PIŚMIENNICTWO

- BAKOWSKI M. 1992: Przezierniki (*Lepidoptera*, *Sesiidae*) miasta Poznania i okolic. Wiad. entomol., **11** (3): 169-173.
- BAKOWSKI M. 1996: Przezierniki (*Lepidoptera*, *Sesiidae*) zbiorowisk kserotermicznych krainy Miechowsko-Sandomierskiej. Wiad. entomol., **15** (1): 43-50.
- BAKOWSKI M. 1998a: Uwagi o biologii i rozmieszczeniu *Chamaesphecchia leucopsiformis* (ESPER, 1800) (*Lepidoptera*, *Sesiidae*) w Polsce. Bad. fizjogr. Pol. zach., ser. C, **45**: 41-44.
- BAKOWSKI M. 1998b: Zastosowanie pułapek feromonowych w badaniach rozmieszczenia *Synanthedon conopiformis* (ESPER, 1782) (*Lepidoptera*, *Sesiidae*) w Polsce. Przegl. przyr., **9** (3): 8-11.

- BAŁOWSKI M. 1998c: Uwagi o biologii i rozmieszczeniu *Synanthedon flaviventris* (STAUDINGER, 1883) (*Lepidoptera, Sesiidae*) w Polsce. Przgl. przyr., **9** (3): 11-14.
- BAŁOWSKI M. 1998d: Distribution of selected clearwing moths species (*Lepidoptera, Sesiidae*) in Poland. XIth European Congress of Lepidopterology, Programme and Abstracts. Malle, Belgie: 25.
- BAŁOWSKI M. 2000: Distribution of *Synansphecchia triannuliformis* (FREYER, 1845) and *S. muscaeformis* (ESPER, 1783) in Poland. XIIth European Congress of Lepidopterology, Programme and Abstracts. Białowieża, Poland: 18.
- BAŁOWSKI M. 2001: Zastosowanie atraktantów płciowych w badaniach faunistycznych przezierników (*Lepidoptera: Sesiidae*). Wiad. entomol., **20** (3-4): 165-170.
- BAŁOWSKI M., SURMACKI A. 1995: Nowe stanowisko *Synanthedon mesiaeformis* (HERRICH-SCHAEFFER, 1846) (*Lepidoptera, Sesiidae*) w Polsce. Wiad. entomol., **14** (1): 60.
- BAŁOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M. 1997: Przezierniki (*Lepidoptera, Sesiidae*) południowo-wschodniej części Polesia Lubelskiego. Wiad. entomol., **16** (2): 107-114.
- BUSZKO J., HOŁOWIŃSKI M. 1994: O występowaniu *Aegeria mesiaeformis* (HERRICH-SCHAEFFER, 1846) (*Lepidoptera, Sesiidae*) w Polsce. Wiad. entomol., **13** (2): 121-123.
- HOŁOWIŃSKI, M. MIŁKOWSKI M. 1999: *Synanthedon loranthei* (KRÁLIČEK, 1966), nowy dla Polski gatunek przeziernika (*Lepidoptera: Sesiidae*) Wiad. entomol., **18** (2): 99-102.
- KONDRACKI J. 1994: Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa. 340 ss.
- KOSTROWICKI S. 1953: Studia nad fauną motyli wzgórz kserotermicznych nad dolną Nidą. Fragm. faun. Mus. zool. pol., **6**: 263-447.
- SCHNAIDER J., SCHNAIDER J., SCHNAIDER Z. 1961: Motyle – *Lepidoptera*, Przezierniki – *Aegeriidae*. Klucze do oznaczania owadów Polski, Warszawa, XXVII, **37**: 1-42.
- ŚLIWIŃSKI Z., KOWALCZYK J. K. 1995. Przezierniki (*Lepidoptera, Sesiidae*) Wyżyny Łódzkiej. Wiad. entomol., **14** (4): 231-236.
- ŠPATENKA Z., LAŠTŮVKA Z. 1997: Zur Verbreitung und Variabilität von *Paranthrene insolita* LE CERF, 1914 (*Lepidoptera, Sesiidae*). Nachr. Entomol. Ver. Apollo, (N. F.), **18** (1): 13.
- ZARĘBA R. 1986: Puszcze, bory i lasy Polski. PWRiL, Warszawa. 204 ss.

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****320. Drugie stanowisko *Erythromma viridulum* (CHARPENTIER, 1840) (*Odonata: Coenagrionidae*) na Pojezierzu Pomorskim**

The second locality of *Erythromma viridulum* (CHARPENTIER, 1840) (*Odonata: Coenagrionidae*) in the Pomeranian Lakelands

KEY WORDS: Dragonflies, *Odonata*, *Erythromma viridulum*, faunistics, Pomerania, Poland.

Erythromma viridulum (CHARPENTIER) jest gatunkiem pontyjsko-śródziemnomorskim, którego północna granica zasięgu przebiega przez Polskę. Z tego względu, interesujące są wszelkie doniesienia z północnej części kraju, zwłaszcza z terenu pojezierzy: Pomorskiego i Mazurskiego. Prowadząc w roku 2001 obserwacje na Pojezierzu Pomorskim, odkryłem nowe stanowisko *E. viridulum*:

– Ziemsko (miejscowość na styku gmin Ińsko i Drawsko Pomorskie), UTM: WV42, 12 VIII 2001, „Studnickie Łąki” – użytek ekologiczny w strefie ochronnej Ińskiego Parku Krajobrazowego, 1 martwy samiec w sieci *Argiope bruennichi* (SCOP.) (częściowo już owinięty nicią), leg., det. et coll. Grzegorz MICHONSKI.

Omawiana ważka jest gatunkiem stwierdzanym na pojezierzach północnej Polski od niedawna, znanym tu zaledwie z kilku stanowisk. Na Pojezierzu Pomorskim po raz pierwszy i jak dotąd jedyny odnotowano ją w latach 80-tych XX wieku w dolinie Pasłęki (LEWANDOWSKI 1994: [W:] XVI Zjazd Hydrobiologów Polskich, Materiały Zjazdowe, Wrocław: 189). Z Pojezierza Mazurskiego znana jest tylko z Olsztyna i jego okolic, gdzie została odkryta w latach 90-tych XX wieku (BUCZYŃSKI, CZACHOROWSKI 1998: Przegł. przyr., 9, 3: 44-55.; CZACHOROWSKI i in. 1998: Parki nar. Rez. przyr., 17, 2: 75-86). Z obszarów leżących nieco bardziej na południe (Wielkopolska, Podlasie) *E. viridulum* była wielokrotnie podawana od co najmniej kilkudziesięciu lat. Najstarsze jest doniesienie z okolic Łomży (SCHOLZ 1917: Z. wiss. Insektenbiol., 13: 85-96).

Powyższe informacje są szczególnie interesujące w świetle prowadzonej ostatnio ożywiającej dyskusji na temat wpływu globalnego ocieplenia klimatu na zasięgi ważek. Pomorze i Mazury były penetrowane przez wielu faunistów, zarówno polskich jak i niemieckich. Nie doprowadziło to do stwierdzenia *E. viridulum*, podczas gdy np. już przed ponad 80-ciu laty znaleziono ją na wyjątkowo słabo zbadanym Podlasiu. Może to świadczyć o tym, że brak starszych danych z Pomorza i Mazur jest wynikiem faktycznego niewystępowania tam *E. viridulum*, oraz że w ostatnich dekadach jesteśmy świadkami rozszerzania się zasięgu tego gatunku na północ. Koreluje to z niektórymi obserwacjami dotyczącymi innych gatunków ważek. Definitywne rozstrzygnięcie tego problemu wymaga jednak dalszych, systematycznych obserwacji.

Bardzo dziękuję Panu Pawłowi BUCZYŃSKIEMU za okazaną pomoc.

Grzegorz MICHONSKI, Ińsko

321. Nowe stanowisko *Asiorestia motschulskii* KONSTANTINOV, 1991 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) w Polsce

New locality of *Asiorestia motschulskii* KONSTANTINOV, 1991 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) in Poland

KEY WORDS: *Coleoptera, Chrysomelidae, Asiorestia motschulskii*, faunistics, Wielkopolska-Kujawy Lowlands, W Poland.

Rozdzielenie kompleksu gatunków, na który składają się *Asiorestia interpunctata* (MOTSCH.), *A. sublaevis* MOTSCH. oraz *A. motschulskii* KONST. nastąpiło bardzo niedawno i spowodowało pewne zamieszanie w dotychczasowych danych o rozmieszczeniu należących do niego taksonów. Znajduje to również odzwierciedlenie w polskiej literaturze, w której informacje o występowaniu *A. motschulskii* KONST. mogą się ukrywać pod nazwami *A. sublaevis* MOTSCH. (WARCHAŁOWSKI 1978: Klucze do oznaczania owadów Polski, XIX, 94c: 1-157) oraz *A. brevicollis* (DANIEL) (BURAKOWSKI i in. 1991: Kat. Fauny Polski, XXIII, 17: 1-227), ponieważ tak właśnie były oznaczane okazy znajdujące na terenie naszego kraju. Spośród wymienionych wyżej gatunków, na terenie Polski za pewne można uznać występowanie tylko *A. motschulskii* KONST., nie można jednak całkowicie wykluczyć obecności *A. interpunctata* (MOTSCH.) na Pobrzeżu Bałtyku (WARCHAŁOWSKI 1998: Fauna Polski, 20: 1-292). *A. sublaevis* MOTSCH. jest gatunkiem wschodniopalearktycznym, natomiast *A. brevicollis* (DANIEL) występuje na Półwyspie Apenińskim oraz w Alpach od zachodniej Francji po Styrię.

Nie wszystkie stanowiska dotyczące omawianego gatunku podane w „Katalogu fauny Polski” można uznać za całkowicie pewne (WARCHAŁOWSKI, in litteris), zestawione poniżej dane zoogeograficzne zaczerpnięto więc z cytowanej wyżej monografii WARCHAŁOWSKIEGO.

A. motschulskii KONST. jest gatunkiem subborealno-alpejskim o zwartym areale występowania obejmującym część Fenoskandii mniej więcej do kręgu polarnego, Holandię, północne części Niemiec i Polski, kraje nadbałtyckie oraz Białoruś. W pozostałej części Europy gatunek ten wykazano z niewielkiej liczby małych, wyspowych stanowisk znajdujących się w górach i na torfowiskach. W Polsce *A. motschulskii* podana była (z uwagami przedstawionymi powyżej) z pojedynczych stanowisk na Pobrzeżu Bałtyku, w Puszczy Augustowskiej, Puszczy Białowieskiej (stanowiska traktowane jako należące do obszaru rozsiedlenia zwartego) oraz z okolic Krakowa, z Gródka koło Hrubieszowa, Beskidu Zachodniego i okolic Zamościa (BOROWIEC 1996: Wiad. entomol., 15, 1: 57; BURAKOWSKI i in. 1991: Kat. Fauny Polski, XXIII, 17: 1-227). Nowe, interesujące stanowisko tego gatunku stwierdzono na terenie Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, z której *A. motschulskii* nie była dotąd podana:

– Drzewce ad Torzym (WT08), 2 VII 2001, torfowisko niskie, 3 exx., leg. Sz. KONWERSKI.

Składamy serdeczne podziękowania Prof. dr hab. Andrzejowi WARCHAŁOWSKIEMU za cenne uwagi dotyczące rozsiedlenia gatunków diskutowanych w niniejszej pracy. Okazy dowodowe znajdują się w naszych kolekcjach.

Paweł JAŁOSZYŃSKI, Włocławek

Szymon KONWERSKI, Zakł. Zool. Syst. UAM, Poznań

322. Nowe stanowiska *Pselaphinae* (Coleoptera: Staphylinidae) we wschodniej Polsce

New localities of *Pselaphinae* (Coleoptera: Staphylinidae) in Eastern Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, Pselaphinae, faunistics, E Poland.

Niniejsze doniesienie jest kontynuacją wcześniej rozpoczętych badań faunistycznych autora nad *Pselaphinae* wschodniej Polski (STANIEC 2001, Wiad. entomol., 19: 197-198). Niżej podano nowe stanowiska dwunastu gatunków należących do wymienionej podrodziny kusakowatych. Wszystkie odnotowane taksony są nowymi dla poszczególnych krain zoogeograficznych, zostały złowione przez autora i znajdują się w jego zbiorach.

Biblopectus ambiguus (REINCHENBACH, 1816)

– Podlasie: Wołczyń (FC80), 14 V 2001, 3 exx.; wysiane ze ściółki lasu łągowego w dolinie Bugu.

W Polsce nie często notowany.

Euplectus brunneus (GRIMMER, 1841)

– Podlasie: Poleski Park Narodowy, Pieszowola (FC40), 21 IX 2001, 1 ex.; znaleziony w dziupli 100–150 letniego dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.), rosnącego w starej dąbrowie.

W kraju znany z nielicznych stanowisk w kilku krainach.

Euplectus karstenii (REICHENBACH, 1816)

– Podlasie: Rozpłucie (FB39), 21 VI 2001, 1 ex.; w dziupli lipy szerokolistnej (*Tilia platyphyllos* SCOP.)

– Wyżyna Małopolska: Golejów (EA19), 8 VIII 2000, 1 ex., znaleziony w mrowisku *Formica rufa* L. w borze sosnowym.

W Polsce chrząszcz dość często spotykany.

Euplectus kirbii DENNY, 1825

– Wyżyna Lubelska: Milejów (FB37), 7 III 2000, 1 ex.; w próchnie samotnie rosnącego kłonu pospolitego (*Acer platanoides* L.).

– Nizina Sandomierska: Wólka Biska (FA18), 4 VIII 2000, 1 ex.; złowiony w dziupli martwej, pojedynczo stojącej lipy drobnolistnej (*T. cordata* MILL.).

– Wyżyna Małopolska: okolice Golejowa (EA19), 8 VIII 2000, 2 exx.; znalezione w mrowisku *Formica rufa* w borze sosnowym.

W Polsce gatunek bardzo mało znany, do niedawna odnotowany jedynie ze Śląska Górnego, a ostatnio podany również z Puszczy Białowieskiej.

Euplectus nanus (REICHENBACH, 1816)

– Podlasie: Pieszowola (FC40), 8 VI 2001, 2 exx.; wysiane z próchna około 200-letniego dębu szypułkowego (*Q. robur*).

W kraju chrząszcz znany z kilkunastu krain.

Saulcyella schmidtii (MÄRKEL, 1844)

- Podlasie: Rozpłucie (FB39), 21 VI 2001, 1 ex.; wysiany z próchna samotnie rosnącej lipy szerokolistnej (*T. platyphyllos*).
- Wyżyna Lubelska: Łysołaje (FB37), 4 IX 2001, 1 ex.; w próchnie jesionu wyniosłego (*Fraxinus excelsior* L.), rosnącego w parku podworskim.
W kraju gatunek znany z nielicznych stanowisk w kilku krainach.

Batrisodes adnexus (HAMPE, 1863)

- Wyżyna Lubelska: Łysołaje (FB37), 4 IX 2001, 1 ex.; złowiony w próchnie płatanu klonolistnego (*Platanus acerifolia* WILLD.) w parku podworskim; Zalesie Kańskie (FB56), 18 X 2001, 1 ex.; wysiany z próchna wyjętego z dziupli blisko stuletniego dębu szypułkowego (*Q. robur*) rosnącego w grądzie.
W Polsce takson rzadko spotykany, dotychczas podany z kilku krain, a ostatnio wykazany z Bieszczadów i Puszczy Białowieskiej.

Batrisodes delaporti (AUBÈ, 1833)

- Wyżyna Lubelska: Ciecchanki Łańcuchowskie (FB37), 31 V 2001, 2 exx., w próchnie lipy drobnolistnej (*T. cordata*) zasiedlonej przez mrówki *Lasius* sp.
- Podlasie: Pieszowola (FC40), 8 VI 2001, 1 ex., wysiany z próchna dębu szypułkowego (*Q. robur*) w parku podworskim.
Znany z nielicznych stanowisk w kilkunastu krainach.

Batrisodes venustus (REICHENBACH, 1816)

- Podlasie: Pieszowola (FC40), 8 VI 2001, 1 ex.; wysiany z próchna dębu szypułkowego (*Q. robur*) w parku podworskim.
Znany z kilkunastu krain.

Bythinus burrelli DENNY, 1825

- Podlasie: Stary Bubel (FC58), 25 VII 2000, 2 exx., wysiane ze ściółki w wilgotnym wąwozie, porośniętym lasem liściastym, w dolinie Bugu.
W kraju chrząszcz znany z nielicznych stanowisk, w większości przypadkach podanych w XIX wieku, a ostatnio wykazany również z Puszczy Białowieskiej.

Bryaxis curtisii (LEACH, 1817)

- Wyżyna Lubelska: Parchatka (EB89), 26 IV 2000, 1 ex., wysiany ze ściółki w wilgotnym wąwozie porośniętym lasem grądowym.
Znany z nielicznych stanowisk.

Bryaxis nigripennis (AUBÈ, 1844)

- Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny (EB68), 8 V 1997, 1 ex.; wysiany ze ściółki w wilgotnym, ocienionym wąwozie w grądzie.
- Roztocze: Guciów (FB40), 11 V 2001, 2 exx.; wysiane ze ściółki w lesie bukowym.
W Polsce owad dość rzadko łowiony, znany dotychczas z kilku krain.

Bernard STANIEC, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

323. Nowe dla Wyżyny Lubelskiej gatunki wodnych chrząszczy (*Coleoptera*)Water beetles (*Coleoptera*) new to the Lublin UplandsKEY WORDS: *Coleoptera*, water beetles, faunistics, Lublin Uplands, SE Poland.

Rozpoznanie faunistyczne „*Coleoptera aquatica*” Wyżyny Lubelskiej (w ujęciu Katalogu fauny Polski) jest bardzo słabe: z krainy tej nie podano dotąd nawet niektórych bardzo pospolitych gatunków. Poniżej wymieniam nowe dla niej gatunki *Halipilidae*, *Dytiscidae*, *Gyrinidae*, *Hydraenidae* i *Hydrophilidae* (leg., det. et coll. P. BUCZYŃSKI). Przy poszczególnych stanowiskach prócz gatunków nowych dla Wyżyny Lubelskiej podaję też gatunki towarzyszące.

- Bogdanka ad Łęczna (FB49), 29 IV 2000, rów z silnie zasolonymi wodami głębinowymi u podnóża hałdy KWK „Bogdanka”:
 - nowe: *Halipilus lineatocollis* (MARSH.) – 1♂, *Scarodytes halensis* (FABR.) – 3♂♂, *Laccobius bipunctatus* (FABR.) – 1♀;
 - pozostałe: *Laccobius minutus* (L.).
- Ciecanki Krzesimowskie ad Łęczna (FB38), 8 X 2001, rzeka Wieprz:
 - nowe: *Potamonectes depressus* (FABR.) – 1♂, *Colymbetes fuscus* (L.) – 1♂, *Gyrinus aereatus* STEPH. – 1♂;
 - pozostałe: *Halipilus fluviatilis* AUBÉ, *Hygrotus inaequalis* (FABR.), *Laccophilus variegatus* (GERM. et KAUF.).
- Bukowski Las ad Włodawa (FB79), 16 VI 1999, naturalny zbiornik na torfowisku przejściowym:
 - nowe: *Hydroporus angustatus* (STURM) – 6♂♂, *H. incognitus* SHARP – 2♂♂, *Colymbetes fuscus* (L.) – 2♂♂, *C. striatus* (L.) – 1♂, *Acilius canaliculatus* (NIC.) – 1♂, *Graphoderus cinereus* (L.) – 1♂ 2♀♀, *Ochthebius minimus* (FABR.) – 1♂, *Hydraena palustris* – 4♂♂, *Hydrochus carinatus* GERM. – 1♂, *Elophorus granularis* (L.) – 1♂, *Anacaena limbata* (FABR.) – 2♂♂, *Enochrus affinis* (THUNB.) – 5♂♂, *E. melanocephalus* (OLIV.) – 2♂♂, *E. ochropterus* (MARSH.) – 1♂;
 - pozostałe: *Noterus crassicornis* (O. F. MÜLL.), *Coelambus impressopunctatus* (SCHALL.), *Hygrotus inaequalis* (FABR.), *Laccophilus variegatus* (GERM. et KAUF.).
- Stulno ad Włodawa (FB89), 16 VII 1999, dystroficzne, eutrofizujące się jezioro Płotycze:
 - nowe: *Hydroporus angustatus* (STURM) – 1♂, *Hydrobius fuscipes* (L.) – 1♂, *Anacaena bipustulata* (MARSH.) – 1♀, *A. limbata* (FABR.) – 1♀; *Enochrus coarctatus* (GREDL.) – 1♀, *E. ochropterus* (MARSH.) – 1♀;
 - pozostałe: *Noterus crassicornis* (O. F. MÜLL.), *Coelambus impressopunctatus* (SCHALL.), *Gyrinus natator* (L.), *Helochaeres lividus* (FORST.).
- Stulno ad Włodawa (FB89), 16 VII 1999, trwałe, naturalny zbiornik na ple (splei) wokół jeziora Płotycze, o charakterze torfowiska przejściowego:
 - nowe: *Hydroporus angustatus* (STURM) – 9♂♂, *H. erythrocephalus* (L.) – 1♂, *H. tristis* (PAYK.) – 3♂♂, *Elophorus granularis* (L.) – 1♂, *Hydrobius fuscipes* (L.) – 1♂, *Anacaena limbata* (FABR.) – 1♀;
 - pozostałe: *Halipilus fluviatilis* AUBÉ, *Coelambus impressopunctatus* (SCHALL.), *Hygrotus inaequalis* (FABR.), *Bidessus pusillus* (FABR.).

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

324. Nowe stanowiska *Orthocerus clavicornis* (LINNAEUS, 1758) i *O. crassicornis* (ERICHSON, 1845) (*Coleoptera: Colydiidae*) w Polsce

New localities of *Orthocerus clavicornis* (LINNAEUS, 1758) and *O. crassicornis* (ERICHSON, 1845) (*Coleoptera: Colydiidae*) in Poland

KEY WORDS: *Coleoptera, Colydiidae, Orthocerus clavicornis, Orthocerus crassicornis, faunistics, Poland.*

Przedstawiciele rodzaju *Orthocerus* LATR. to chrząszcze niewielkie (do 5 mm długości), o bardzo charakterystycznym wyglądzie: ciało wydłużone, przedplecze z zagłębieniem w części środkowej, pokrywy z wyraźnymi żeberkami, czułki o bardzo szerokich członach pokrytych długim owłosieniem. Chrząszcze występują na terenach suchych i piaszczystych, porośniętych porostami. W Europie występują jedynie dwa gatunki, których nowe stanowiska w Polsce podajemy poniżej:

Orthocerus clavicornis (L.)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Gołęczewo vic. ad Chludowo (XU22), 30 VII 2000 – 1 ex., 3 VII 2001 – 3 exx., 6 VIII 2001 – 3 exx., poligon wojskowy, pułapka Barbera na piaszczysku, wśród chrobotka *Cladonia gracilis* (L.) WILLD., leg. P. SIENKIEWICZ;
- Owczary ad Górzycy (VU71), 25 VII 2001, 1 ex., czerpakowanie muraw kserotermicznych, leg. Sz. KONWERSKI.

W Polsce znany z nielicznych stanowisk rozproszonych w całym kraju, przy czym z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej podawany był ostatnio ponad 80 lat temu; spotykany przeważnie w niewielkiej liczbie okazów (BURAKOWSKI i in. 1986: Kat. Fauny Polski, XXIII, 13: 1-278; BURAKOWSKI, ŚLIPIŃSKI 1986: Klucze do oznaczania owadów Polski, XIX, 59: 1-86; DOBOSZ, KRÓLIK 1996: Acta ent. siles., 4, 1-2: 26; RUDZIŃSKI 2000: Wiad. entomol., 19, 1: 53-54).

Orthocerus crassicornis (ER.)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Gołęczewo vic. ad Chludowo, 6 VIII 2001, poligon wojskowy, pułapka Barbera na piaszczysku, wśród chrobotka *Cladonia gracilis*, leg. P. SIENKIEWICZ.
- Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków - Mydlniki (DA15), 10 VI 1906, 1 ex., „na wzgórku piaszczysto wapiennym koło kamieniołomów i wapiennika, pod macierzanką i innymi roślinami, wykurzane dymem cygara [...]”, leg. S. STOBIECKI (coll. ISEZ PAN, Kraków).

Gatunek określany jako wielka rzadkość faunistyczna w całym zasięgu swego występowania. W Polsce dopiero niedawno zaliczony został w sposób pewny do fauny krajowej. Znany zaledwie z 3 stanowisk zlokalizowanych na Podlasiu, Wyżynie Małopolskiej i w Beskidzie Zachodnim (BURAKOWSKI i in. 2000: Kat. Fauny Polski, XXIII, 22: 1-252; DOBOSZ, KRÓLIK 1996: Acta ent. siles., 4, 1-2: 26). Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej.

Na uwagę zasługuje fakt, że na stanowisku w okolicach Gołęczewa oba gatunki występowały wśród chrobotka – *Cladonia gracilis*, nie stwierdzono tam natomiast obecności pawężnicy psiej – *Peltigera canina* (L.), która wymieniana jest w większości danych literaturowych, co mogło sugerować ściślejszy związek pomiędzy omawianymi chrząszczami a tym porostem.

O ile w tekście nie zaznaczono inaczej, okazy dowodowe znajdują się w naszych kolekcjach. Za udostępnienie zbiorów Muzeum Przyrodniczego ISEZ PAN w Krakowie składamy serdeczne podziękowania Koledze Danielowi KUBISZOWI.

Szymon KONWERSKI, Zakł. Zool. Syst. UAM, Poznań
Paweł SIENKIEWICZ, Kat. Entomol. AR, Poznań

325. Interesujące i rzadkie gatunki stonkowatych (*Coleoptera: Chrysomelidae*) nowe dla Kotliny Sandomierskiej

Interesting and rare chrysomelid species (*Coleoptera: Chrysomelidae*) new to the fauna of Sandomierz Basin

KEY WORDS: *Coleoptera, Chrysomelidae*, faunistics, Puszcza Sandomierska Forest, SE Poland.

Kotlina Sandomierska należy do regionów Polski najslabiej poznanych pod względem rozszedlenia stonkowatych. Z tej krainy jest znanych 180 gatunków stonkowatych, co stanowi ok. 38% *Chrysomelidae* Polski (BURAKOWSKI i in. 1990, 1991, 2000: Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 16: 1-279., 17: 1-227., 22: 1-252.; ŚCIBIOR 1998: Parki nar. Rez. przyr., 17, 4: 67-78.; ŚCIBIOR 1999: Wiad. entomol., 17: 197-198). W wyniku badań faunistycznych prowadzonych w Puszczy Sandomierskiej przez Muzeum i Instytut Zoologii PAN stwierdzono 8 gatunków stonkowatych nie wykazanych dotychczas z omawianego regionu, a przy tym rzadko spotykanych w Polsce.

Labidostomis tridentata (LINNAEUS, 1758)

- Nadl. Buda Stalowska (oddz.130), leśn. Lipie (EA69), 29 V 1997, 1♂ 1♀, leg. T. HUFLEJT;
- Biała Łąka ad Kamień (EA77), 24 V 1999, 1♂, leg. T. HUFLEJT.

W Polsce gatunek napotykaný głównie w dzielnicach zachodnich i południowych, zawsze nielicznie. Owady dorosłe żerują na liściach brzozy – *Betula* spp. i dębów – *Quercus* spp.

Cryptocephalus distinguendus SCHNEIDER, 1792

- Nadl. Buda Stalowska (oddz. 205), leśn. Stale (EA59), 26 VI 1997, 1♀, skraj grądu, leg. T. HUFLEJT.

Gatunek w Polsce bardzo rzadki, znany na ogół na podstawie pojedynczych znalezisk sprzed przeszło 100 lat. Żyje na brzozach – *Betula* spp.

Cryptocephalus janthinus GERMAR, 1824

- Nadl. Rudnik, leśn. Zatyki (EA79), 25 VI 1997, 1♂ 1♀, łąka „Bardo”, czerpak, leg. A. LIANA.

W Polsce gatunek znany z nielicznych stanowisk, poławiany przeważnie na pobrzeżach wód i wilgotnych łąkach. Jako rośliny żywicielskie owadów dorosłych podawane są: brzozy – *Betula* spp., tojeść pospolita – *Lysimachia vulgaris* L., krwawnica pospolita – *Lythrum salicaria* L. i trzcina pospolita – *Phragmites australis* (CAV.) TRIN. ex STEUDEL.

Phyllotreta astrachanica LOPATIN, 1977

- Nadl. Tuszyna (oddz. 68), leśn. Przyłęk, rez. „Buczyna” ad Mielec (EA46), 23 IV 1998, 2♂♂, runo, leg. T. HUFLEJT;
- Tuszyna ad Mielec (EA36), 19 VI 2000, 1♂, łąka i zarośla na poboczu szosy, leg T. HUFLEJT.

Z Polski gatunek wykazany tylko z Niziny Mazowieckiej oraz Dolnego Śląska, gdzie występuje obficie na wilgotnych łąkach (BOROWIEC 1985: Prz. zool., 29: 185-187). Jako rośliny żywicielskie podawane są różne gatunki z rodziny krzyżowych – *Cruciferae*, zwłaszcza rzepichy – *Rorippa* spp., a także czosnaczek lekarski – *Alliaria petiolata* (BIEB.) CAVARA et GRANDE i rzodkiew zwyczajna – *Raphanus sativus* L.

Crepidodera lamina (BEDEL, 1901)

- Tuszyna ad Mielec (EA36), 19 VI 2000, 1 ex., łąka i zarośla na poboczu szosy, leg. T. HUFLEJT.

W Polsce gatunek znany z nielicznych stanowisk w południowej części kraju. Roślinami żywicielskimi są głównie topole – *Populus* spp., rzadziej wierzby – *Salix* spp.

Crepidodera plutus (LATREILLE, 1804)

– Stare Miasto ad Leżajsk (FA07), 29 IV 2000, 6 exx., łąki i zarośla nad Sanem, leg. T. HUFLEJT.

W Polsce gatunek rzadko spotykany. Żeruje głównie na wierzbach wąskolistnych, zwłaszcza wierzbie purpurowej – *Salix purpurea* L. i wierzbie wiciowej – *S. viminalis* L.

Chaetocnema semicoerulea (KOCH, 1803)

– Nadl. Rudnik (oddz. 116), leśn. Czarny Las (EA88), 2 V 1997, 1 ♂, szkółka zespolona, leg. T. HUFLEJT.

W Polsce gatunek znany z nielicznych stanowisk. Przez środkowe dzielnice kraju przebiega północna granica jego zasięgu. Żeruje na wierzbach – *Salix* spp. (jako rośliny żywicielskie podawano także sity – *Juncus* spp.). Larwy być może rozwijają się na korzeniach traw z rodzaju trzcinnik – *Calamagrostis* ADANS. i mozga – *Phalaris* L.

Cassida lineola CREUTZER, 1799

– Kopcie (EA67), 22 VI 2000, 2 exx., ziołorośla nad brzegiem rzeki Przywry, leg. T. HUFLEJT.

Gatunek w Polsce napotykanym sporadycznie i dość rzadko; przez środkowe dzielnice kraju przebiega jego północna granica zasięgu w Europie. Jako rośliny żywicielskie podawane są różne gatunki bylic – *Artemisia* spp.

Monika WAŚOWSKA, Muz. i Inst. Zool. PAN, Warszawa

326. Nowe dane o występowaniu *Zeugophora turneri* POWER, 1863 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) w Polsce

New data on occurrence of *Zeugophora turneri* POWER, 1863 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) in Poland

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Chrysomelidae*, *Zeugophora turneri*, faunistics, Poland.

Zeugophora turneri POWER to północno-zachodnioeuropejski gatunek o niedostatecznie poznanym rozmieszczeniu. Dotychczas wykazywany z Wielkiej Brytanii, południowych części Norwegii, Szwecji i Finlandii oraz z Litwy i Pomorza aż po zachodnią część Niziny Europejskiej. W Polsce notowany z nielicznych stanowisk w pięciu krainach północno-zachodnich na podstawie danych sprzed przeszło 100 lat, stąd jego występowanie wymagało potwierdzenia nowymi materiałami (BURAKOWSKI i in.1990: Kat. Fauny Polski, XXIII, 16: 1-279).

Omawiany gatunek stwierdzony został podczas badań terenowych w Beskidzie Żywieckim. Podane niżej stanowisko jest obecnie najdalej na południe wysuniętym miejscem występowania *Zeugophora turneri*.

– Beskid Zachodni: Węgierska Górka (UTM: CV69) 15 V 2001, 1 ex., leg. et coll. P. POCHEĆ. Chrzążecz został zebrany czerpakiem po zmierzchu na przydrożu z wierzbami.

Poprawność oznaczenia potwierdził prof. dr hab. Andrzej WARCHAŁOWSKI.

Paweł POCHEĆ, Zakł. Entomol. UJ, Kraków

327. Nowe stanowiska *Rhantus consputus* (STURM, 1834) (*Coleoptera: Dytiscidae*) z Wyżyny Lubelskiej

New localities of *Rhantus consputus* (STURM, 1834) (*Coleoptera: Dytiscidae*) in the Lublin Uplands

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Dytiscidae*, *Rhantus consputus*, water beetles, faunistics, Lublin Uplands, E Poland.

Rodzaj *Rhantus* DEJEAN, 1833 jest w Polsce reprezentowany przez 10 gatunków, w większości szeroko rozprzestrzenionych i stosunkowo pospolitych. *Rhantus consputus* (STURM) należy do taksonów stwierdzanych rzadko. W piśmiennictwie dostępnych jest ok. 20 oryginalnych doniesień, z obszaru: Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Śląska Dolnego, Roztocza i Beskidu Zachodniego. Do czasu niedawnego stwierdzenia na Podlasiu (MIELEWCZYK 1998: Roczn. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, 2: 109-118.) po raz ostatni łowiono omawiany gatunek na Śląsku, w roku 1943 (BURAKOWSKI i in. 1976: Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 4: 1-307.; GALEWSKI 1957: Annls. zool., 16, 17: 223-319).

Prowadząc w ostatnich latach badania na terenie Wyżyny Lubelskiej, stwierdziłem dwa nowe stanowiska *R. consputus*:

- Policzyzna ad Piaski (FB25), 6 IX 1999, 1♂ (leg., det. et coll. P. BUCZYŃSKI). Astatyczny zbiornik łąkowy w dolinie rzeki Giełczewki. Powierzchnia ok. 40 m², głębokość do 60 cm, dno piaszczyste, woda brunatna, przejrzysta. Roślinność: gęsty szuwar *Carex* sp. z domieszką *Equisetum* sp., obficie *Lemna minor* L. pH wody: 7,40; przewodnictwo elektrolityczne właściwe: 1270 $\mu\text{S} \cdot \text{cm}^{-2}$.
- Lublin (FB17), 31 VIII 2001, 1♀ (leg., det. et coll. P. BUCZYŃSKI). Rzeka Czechówka przy ogrodach działkowych „Młynarz”. Uregulowana, szerokość ok. 150 cm, głębokość 20–50 cm, dno piaszczysto-gliniaste, nurt szybki, woda bezbarwna, lekko zmacona. Roślinność: przy brzegu podtopione trawy i miejscami *Veronica* sp.

Ze względu na charakterystyczne szczegóły budowy *R. consputus* i jego duże rozmiary (największy gatunek w rodzaju – długość ciała do 13 mm) można uznać, że mała liczba doniesień i ich brak w okresie ponad pięćdziesięciu lat, jest odbiciem rzeczywistej rzadkości tego gatunku. Tym bardziej interesujące są podane w niniejszej pracy stanowiska.

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

328. Nowe stanowisko *Lignyodes bischoffi* (BLATCHLEY, 1916) [= *Lignyodes slovacicus* DIECKMANN, 1970] (*Coleoptera: Curculionidae*) w Polsce oraz uwagi o jego biologii

New locality of *Lignyodes bischoffi* (BLATCHLEY, 1916) [= *Lignyodes slovacicus* DIECKMANN, 1970] in Poland with remarks on its biology

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Curculionidae*, *Lignyodes bischoffi*, faunistics, bionomics, E Poland.

Lignyodes bischoffi (BLATCHLEY) jest gatunkiem ryjkowca ostatnio wykazanym z obszaru kraju, znanym dotychczas z dwóch stanowisk (GOSIK i in. 2001: Wiad. entomol., 20, 1-2: 43-48). Biorąc pod uwagę brak informacji, prawie do końca lat dziewięćdziesiątych XX wie-

ku, dotyczących obecności tego chrząszcza w Polsce, a z drugiej strony dużą intensywność badań faunistycznych prowadzonych nad ryjkowcowatymi w okresie powojennym należy przypuszczać, że wymieniony takson pojawił się na tym terenie dopiero w ostatnich latach. Sugerują to odnotowane w krótkich odstępach czasowych (lata 1998–99) dwa już znane oraz kolejne trzecie niżej opisane miejsca jego występowania w kraju. Podobnie jak poprzednie (Białowieża, Lublin) nowo odkryte stanowisko znajduje się we wschodniej Polsce i jest drugim stwierdzeniem tego gatunku na Wyżynie Lubelskiej.

– Milejów (FB37), 23 VIII 2001, 1 ♀, znaleziona w godzinach porannych na szybie okiennej w mieszkaniu, prawdopodobnie dzień wcześniej przyleciała do światła przez otwarte wieczorem okno; 26–27 VIII 2001, 14 exx. (w tym 7 ♂♂), złowione do parasola entomologicznego przez otrząsanie owocujących, dolnych gałęzi, 50–60 letniego jesionu pensylwańskiego (*Fraxinus pennsylvanica* MARSH.), rosnącego przy drodze, w parku podworskim. Razem ze złowionymi okazami imagines zebrano 300 niedojrzałych nasion, z których aż 242 (około 81%) posiadało charakterystyczne czarne znamiona (1–3 na jednym skrzydłaku), będące efektem składania przez samicę jaj do ich wnętrza. Analizując następnie 20 tak uszkodzonych, wybranych losowo nasion wyizolowano z nich 14 jaj oraz 6 żywych larw (wszystkie prawdopodobnie w stadium L₁) tego gatunku. Na liściach badanego drzewa zauważono również liczne skupiska (po kilkadziesiąt na każdym listku) bardzo drobnych punkcików (perforowanych lub przesłoniętych tylko warstwą dolnej epidermy), które były śladami żeru uzupełniającego postaci doskonałych (coll. B. STANIEC).

Dokładną biologię (za BARGER & DAVIDSON 1967 i POIRAS 1991), rozsiedlenie oraz uwagi morfologiczne dotyczące *L. bischoffi* podają GOSIK i in. (2001: Wiad. entomol., 20, 1-2: 43-48). Podobnie jak pozostałe taksony z tego rodzaju omawiany chrząszcz związany jest z różnymi gatunkami jesionów. W odróżnieniu od dwóch poprzednich przypadków odnalezienia tego owada w Polsce, kiedy trudno było określić gatunek jesionu, na jakim się on rozwija, w przypadku opisanym wyżej jest nim na pewno *Fraxinus pennsylvanica* (obserwowano pojedyncze samice składające jaja do jego nasion oraz obecność w nich stadiów rozwojowych). W świetle badań CLARKA (1980: Trans. Am. Entomol. Soc., 106: 273-326.) jest to pierwszy, potwierdzony przypadek rozwoju tego ryjkowca na wymienionym gatunku drzewa. *L. bischoffi* poszukiwano również na rosnących w bliskim sąsiedztwie licznych i dorodnych jesionach wyniosłych (*Fraxinus excelsior* L.). Nie stwierdzono jednak obecności tego ryjkowca na tym rodzimym gatunku drzewa, choć w innych częściach Europy (Mołdawia, południowa Słowacja) taki związek troficzny był kilkakrotnie obserwowany.

Być może ma to związek z różnym okresem dojrzewania nasion obu wymienionych gatunków jesionów, który musi być skorelowany w czasie z przebiegiem owipozycji omawianego chrząszcza. Zauważono, bowiem, że spośród wszystkich przebadanych drzew z tego rodzaju tylko jedno – rosnący w okolicy okaz jesionu pensylwańskiego, miał w chwili obserwacji zielone (jeszcze nie dojrzałe) skrzydłaki, a tylko do takich samice składały jaja. Przebadano również już dojrzałe (suche) nasiona obu gatunków jesionów, które nie miały nawet śladów aktywności *L. bischoffi*. Prawdopodobnie, ze względu na stosunkowo szczupłą, odpowiednią bazę pokarmową, jaka była dostępna w okresie rozrodu tego gatunku, na nowo odkrytym stanowisku odnotowano tak duży procent porażonych przez niego nasion *F. pennsylvanica*. Jednak zagadnienie bionomii tego chrząszcza w warunkach klimatu Polski wymaga ciągle dalszych badań, głównie terenowych. Tym bardziej, że omawiany, ekspansywny, o poważnym znaczeniu gospodarczym ryjkowiec, przypuszczalnie już w krótkim czasie zasiedli obszar całej Polski, a na pewno znaczną jej część.

Bernard STANIEC, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

329. Nowe stanowiska siedmiu ciekawych gatunków chrząszczy z rodziny biegaczowatych (*Coleoptera: Carabidae*) w Polsce

New localities of seven interesting species of ground beetles (*Coleoptera: Carabidae*) from Poland

KEY WORDS: *Coleoptera, Carabidae, Carabus marginalis, Leistus rufomarginatus, Nebria livida, Panagaeus bipustulatus, Masoreus wetterhallii, Lebia cruxminor, Cymindis angularis*, faunistics, Poland.

Carabus (Callistocarabus) marginalis FABRICIUS, 1794

– Pojezierze Mazurskie: Pojezierze Olsztyńskie – Stare Jabłonki (DE34), 5–18 VII 1998, 2 exx., leg. R. JASKUŁA.

Gatunek rzadko spotykany, żyjący głównie w jasnych lasach sosnowych. Poza Polską znany z Syberii, Rosji, Białorusi, Ukrainy oraz Rumunii.

Leistus (Pogonophorus) rufomarginatus (DUFTSCHMID, 1812)

– Pojezierze Mazurskie: Pojezierze Olsztyńskie – Stare Jabłonki (DE34), 5–18 VII 1998, wypróchniały pień buka (*Fagus sylvatica* L.), w towarzystwie *Nebria brevicollis* (FABR.), *Platynus assimilis* (PAYK.), *Pterostichus oblongopunctatus* (FABR.) i *P. niger* (SCHALLER), 7 exx., leg. R. JASKUŁA.

– Nizina Mazowiecka: rez. „Parowy Janinowskie” ad Brzeziny (DC04), 24 I 2001, 1 ex., leg. A. SOSZYŃSKA.

Chrząszcz o niedostatecznie poznany zasięgu, wykazywany z Europy i Kaukazu. Żyje w jasnych lasach liściastych i mieszanych, często z domieszką buka.

Nebria (Nebria) livida LINNAEUS, 1758

– Pobrzeże Bałtyku: Nadmorski Park Krajobrazowy – Chałupy (CF47), 16 V 2001, 1 ex., leg. B. SOSZYŃSKI.

Rzadko spotykany gatunek, znany z północnej i środkowej Europy, Syberii i Japonii. Preferuje otwarte i wilgotne tereny – brzegi rzek i jezior oraz wybrzeża morskie. Znajdowany najczęściej pod kamieniami i w szczelinach gruntu.

Panagaeus bipustulatus (FABRICIUS, 1775)

– Pojezierze Mazurskie: Pojezierze Olsztyńskie – Stare Jabłonki (DE34), 5–18 VII 1998, 1 ex., leg. R. JASKUŁA.

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: ad Piła (XU18) (las na SW od miasta), 28 III 1999, 2 exx.; 30 IV – 2 V 2001, 1 ex., okolice „Trzcianeckiej Drogi”, wypróchniały pień *Populus nigra* L., leg. R. RUTA.

– Wyżyna Małopolska: Tresta Rządowa (DB29), 6 VII 1999, 2 exx., pod liśćmi nad brzegiem stawu, leg. R. JASKUŁA.

Kserofilny gatunek rozsiedlony w południowej i środkowej Europie i południowej Skandynawii. Znany także z Kaukazu i niektórych obszarów Azji Mniejszej. Zasadza tereny otwarte z bogatą, ale dość niską roślinnością, na suchych piaszczystych glebach z niewielką domieszką próchnicy. W Polsce spotykany najczęściej pojedynczo.

Masoreus wetterhallii (GYLLENHAL, 1813)

– Pojezierze Mazurskie: Pojezierze Olsztyńskie – Stare Jabłonki (DE34), 5–18 VII 1998, 5 exx., leg. R. JASKUŁA.

Szeroko rozsiedlony gatunek zachodniopalearktyczny. Zamieszkuje suche, otwarte i nasłonecznione tereny na glebach piaszczystych, z rzadką porośniętą roślinnością. W Polsce najczęściej poławiany na wydmach nadmorskich i śródlądowych, często pod wrzosem zwyczajnym (*Calluna vulgaris* (L.) SALISB.) i kępami szczotliczy siwej (*Corynephorus canescens* (L.) P. B.).

Lebia (Lebia) cruxminor (LINNAEUS, 1758)

– Wyżyna Krakowsko-Częstochowska: Kazimierz Dolny - Góry Pierwsze (EB78), 20 VII 1999, 1 ex., leg. R. RUTA.

Gatunek palearktyczny z reguły spotykany rzadko i pojedynczo. Żyje na suchych, otwartych terenach porośniętych roślinnością trawiastą i zielną, na glebach wapiennych, kamienistych i gliniastych. W Polsce znany z większości krain.

Cymindis (Cymindis) angularis (FABRICIUS, 1794)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Piła - Jadwizyn (XU19), 27 III 1997, 1 ex., leg. R. RUTA.

Chrzaszcz żyjący w Europie Środkowej i południowej części Skandynawii. Znany również z zachodniej Syberii. Spotykany na suchych, piaszczystych i żwirowych glebach o znacznym nasłonecznieniu – najczęściej skąpo porośniętych roślinnością. Z terenu Polski znany z niewielu stanowisk, zawsze rzadko i pojedynczo spotykany.

Autorzy pragną serdecznie podziękować dr Bogusławowi SOSZYŃSKIEMU oraz mgr Agnieszce SOSZYŃSKIEJ za udostępnienie informacji dotyczących dwóch spośród wyżej wymienionych chrząszczy. Okazy dowodowe znajdują się w zbiorach autorów.

Radomir JASKUŁA, Kat. Zool. Bezkręg. i Hydrobiol. UŁ, Łódź
Rafał RUTA, Piła

330. *Synanthedon mesiaeformis* (HERRICH-SCHÄFFER, 1846) (*Lepidoptera: Sesiidae*) gatunek nowy dla fauny Puszczy Białowieskiej

Synanthedon mesiaeformis (HERRICH-SCHÄFFER, 1846) (*Lepidoptera: Sesiidae*)
a clearwing moth new to the fauna of the Białowieża Forest

KEY WORDS: *Lepidoptera, Sesiidae, Synanthedon mesiaeformis*, faunistics, pheromone traps, Białowieża Forest, E Poland.

W trakcie pobytu na XII Europejskim Kongresie Lepidopterologicznym odbywającym się w Białowieży w dniach od 29 maja do 2 czerwca 2000 r. odłowiono nie wykazany dotychczas z Puszczy Białowieskiej gatunek motyla z rodziny przeziernikowatych. Jest nim *Synanthedon mesiaeformis* (HERRICH-SCHÄFFER):

– Puszcza Białowieska: Białowieża - Park Pałacowy (UTM: FD94), 1 VI 2000, samiec odłowiony w lepną pułapkę feromonową. Pułapka była wywieszona w dniach 30 V – 1 VI 2000 w sąsiedztwie starych olch.

Gąsienice *S. mesiaeformis* żerują pod korą starych olch *Alnus glutinosa* GAERTN. Dwukrotnie zimują i przepoczwarzają się w maju w kokonie z drobnych skrawków kory. Motyle pojawiają się od końca maja do początku lipca.

S. mesiaeformis jest szeroko rozsiadlony, notowany był z Finlandii, Litwy, Estonii, Węgier, Rumunii, Bułgarii, Jugosławii, Chorwacji, Bośni i Hercegowiny, Macedonii, Francji, Grecji, Turcji, Ukrainy, południowo-zachodniej Rosji i z północnego Kazachstanu.

W naszym kraju omawiany gatunek przeziernika wykazywany był dotychczas z nielicznych stanowisk na obszarze Polesia Lubelskiego, Roztocza, Pojezierza Mazurskiego, Puszczy Kozienskiej i Spały koło Tomaszowa Mazowieckiego.

Marek BĄKOWSKI, Zakł. Zool. Syst. UAM, Poznań (Polska)
Nils RYRHOLM, Uppsala (Szwecja)

331. Nowe dane o występowaniu *Megalodontesoidea* (Hymenoptera: Symphyta) w wschodniej części Lubelszczyzny – część II

New data on the occurrence of *Megalodontesoidea* (Hymenoptera: Symphyta) in the East Lublin region – part II

KEY WORDS: *Hymenoptera*, *Megalodontesoidea*, *Pamphiliidae*, *Megalodontesidae*, faunistics, E Lublin region, Poland.

PAMPHILIIDAE

Caenolyda reticulata (LINNAEUS, 1758)

- Machnów (FA88); 1 ex., 13 VI 1997, złowiono w pułapkę Barbera na południowym stoku lesowego wzniesienia porośniętego luźnym drzewostanem sosnowym, leg. R. ROZWAŁKA.
Gatunek południowoeuropejski, w Polsce bardzo rzadko spotykany.

Neurotoma nemoralis (LINNAEUS, 1758)

- PPN, Zawadówka Las ad Zawadówka (FB49); 2 exx., 13 i 21 V 1994, czerpakiem z runa boru mieszanego wilgotnego.
- Nadleśnictwo Sobibór, Kosyń (FB79); 1 ex., 17 V 1988, złowiono na upatrzonego z sosny (*Pinus sylvestris* L.) w borze mieszanym wilgotnym, leg. M. HOŁOWIŃSKI.
Gatunek europejski, znany z całej Polski. Żeruje na śliwach.

Pamphilius betulae (LINNAEUS, 1758)

- Rezerwat „Żłowie Błota” ad Kosyń (FB79); 1 ex., 25 V 1990, na upatrzonego z brzozy omszonej (*Betula pubescens* EHRH.) w zespole brzeziny bagiennej, leg. M. HOŁOWIŃSKI.
- PPN, „Durne Bagno” ad Łowiszów (FC50); 1 ex., 13 V 1994, złowiono na liściu brzozy omszonej (*B. pubescens*) na granicy torfowiska wysokiego.
- PPN, „Las Brzeziny” ad Kochanowskie (FB59); 1 ex., 25 V 1995, złowiono na brzozie omszonej (*B. pubescens*) w zespole brzeziny bagiennej.
Gatunek euroszyberyjski, znany w Polsce z kilkunastu stanowisk.

Pamphilius hortorum (KLUG, 1808)

- Rezerwat „Żmudź” (FB85); 2 exx., 30 V 1998, złowiono w pułapki Moericke’go w wyżynnym lesie mieszanym z udziałem modrzewia, leg. H. KUCHARCZYK.
- Machnów (FA88); 1 ex., 2 V 1998, czerpakiem z roślinności zielnej ze stoku lessowego wzniesienia, leg. R. ROZWAŁKA.
Gatunek euroszyberyjski, w Polsce znany z kilku stanowisk. Żeruje na malinach.

Pamphilius marginatus (LEPELETIER, 1823)

- PPN, grąd przy jeziorze Długim ad Kolonia Wola Wereszczyńska (FC40); 1 ex., 19 V 1998, czerpakiem z runa lasu grądowego.
- Zawadówka ad Chelm (FB66); 2 exx., 15 V 1998, złowiono w pułapki Moericke’go z grądowego zespołu leśnego, leg. H. KUCHARCZYK.
Gatunek europejski, w Polsce nieliczny. Żeruje na grabach i leszczynie.

Pamphilius sylvaticus (LINNAEUS, 1758)

- PPN, Dzikie Łąki ad Olszowo (FB49); 1 ex., 23 V 1998, złowiono na wierzbie szarej (*Salix caprea* L.) w zespole zaroślowym.
- PPN, Załucze Stare, Muzeum (FB49); 1 ex., 6 V 2000, na upatrzonego z liścia głogu (*Crataegus monogyna* JACQ.).

- Zawadówka ad Chełm (FB66); 4 exx., 15 V, 13 VI i 3 VII 1998, złowiono w pułapki Moericke'go z grądowego zespołu leśnego, leg. H. KUCHARCZYK.
- Rezerwat „Żmudź” (FB85); 2 exx., 31 V i 13 VI 1998, złowiono w pułapki Moericke'go w wyżynnym lesie mieszanym z udziałem modrzewia, leg. H. KUCHARCZYK.
- „Biała Góra” ad Tomaszów Lubelski (FA79); 1 ex., 12 VI 1997, czerpakiem z murawy kserotermicznej, leg. R. ROZWAŁKA.

Gatunek eurokaukaski, w Polsce dość pospolity, szczególnie w części południowej.

Pamphilius varius (LEPELETIER, 1823)

- PPN, Bagno Staw ad Wojciechów (FB68); 1 ex., 6 VI 2000, na upatrzonego z liścia brzozy omszonej (*B. pubescens*).

Gatunek eurokaukazkosiberyjski, znany z całej Polski. Żeruje na brzozach.

MEGALODONTESIDAE

Megalodontes cephalotes (FABRICIUS, 1781)

- „Biała Góra” ad Tomaszów Lubelski (FA79); 1 ex., 3 VII 1997, czerpakiem z murawy kserotermicznej, leg. R. ROZWAŁKA.
- Rezerwat „Stawska Góra”(FB67); 1 ex., 28 V 1996, czerpakiem z murawy kserotermicznej.

Gatunek środkowoeuropejski, w Polsce nieliczny. Związany jest ze zbiorowiskami kserotermicznymi.

Dziękuję Panu Tomaszowi HUFLEJTOWI za weryfikację oznaczeń.

Wiesław PIOTROWSKI, Poleski PN, Urszulin

Wiad. entomol.	21 (4): 255-256	Poznań 2003
----------------	-----------------	-------------

KRONIKA

CHRONICLE

Ogólnopolska konferencja naukowa „Ochrona owadów w Polsce – ekologiczne i gospodarcze konsekwencje wymierania i ekspansji gatunków”, Olsztyn, 21–23 września 2002 r.

W dniach 21–23 września 2002 r. odbyła się w Olsztynie konferencja na temat „Ochrona owadów w Polsce – ekologiczne i gospodarcze konsekwencje wymierania i ekspansji gatunków” zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Entomologiczne i Katedrę Ekologii i Ochrony Środowiska Wydziału Biologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Jej współorganizatorami były również Katedra Pszczelnictwa Wydziału Bioinżynierii Zwierząt UWM w Olsztynie oraz Klub Przyrodników Warmii i Mazur. Sponsorami konferencji byli: Komitet Badań Naukowych oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, wsparcia udzieliły także „Sigmaq-Aldrich” sp. z o.o. (Poznań) oraz „Norma system” sp. z o.o. (Warszawa).

Konferencja przebiegała bardzo sprawnie pod czujnym okiem głównego organizatora, prof. dr. hab. Stanisława CZACHOROWSKIEGO. Wzięło w niej udział ponad 100 osób z całej Polski oraz jedna z Czech. Obrady odbywały się na terenie pięknego miasteczka uniwersyteckiego UWM w dzielnicy Kortowo, w nowopowstałym budynku Collegium Biologiae.

Cele przyświecające konferencji obejmowały bardzo wiele aspektów szeroko pojętej ochrony owadów w Polsce. Należy wymienić tu najważniejsze: wytypowanie gatunków prawdziwie zagrożonych, przyczyn i skutków ich wymierania, ocena dotychczasowych metod ochrony, określenie wpływu gatunków nowych dla rodzimych biocenoz (w tym przybyszów), powodów, dla których się pojawiają oraz jak należy je kontrolować.

Przedstawiono 10 referatów plenarnych, 11 komunikatów i krótkich doniesień oraz 46 posterów. Dominowały dotyczące bezpośrednio lub pośrednio tematu przewodniego, czyli ochrony owadów, zdarzały się jednak wystąpienia i postery odbiegające nieco od głównego motywu, skupiające się na przedstawieniu wybranego aspektu biologii danej grupy owadów oraz jednostkowo – wodopójek, aczkolwiek w powiązaniu z owadami.

Wśród przedstawionych wystąpień ustnych, ze względu na ogólniejsze bądź węższe potraktowanie tematu, można było wyróżnić następujące ich rodzaje:

- odnoszące się do zagadnień ochrony ścisłej krajowych owadów (J. NOWACKI) oraz ekologicznych problemów ochrony entomofauny (E. BIESIADKA);
- dotyczące konkretnych grup owadów i kwestii ich ochrony (np. ważek – R. BERNARD, P. BUCZYŃSKI, G. TOŃCZYK; chrząszczy – R. JASKUŁA, J. KOWALCZYK; modraszków – M. SIELEZNIEW, A. STANKIEWICZ; wciornastków; pluskwiaków; omomiłków; prostoskrzydłych);

- skupiające się na czynnikach kształtujących entomofaunę (np. chrząszczy, motyli);
- poruszające tematykę owadów użytkowych (np. pszczoł – J. WILDE, owadów zapylających – J. BANASZAK);
- związane ze złożonymi zagadnieniami powiązań owadów z roślinami oraz z sytuacją, gdy działania w założeniu służące ochronie przyrody przynieść mogą negatywny skutek w odniesieniu do niektórych ginących i zarożonych biocenoz (owady a chirurgia drzew – L. BUCHHOLZ).

Większość referatów i komunikatów odznaczała się stojącą na wysokim poziomie oprawą wizualną, związaną z wykorzystaniem przez autorów możliwości programu Power Point. Dzięki temu zyskały one niepowtarzalny klimat i pozwoliły innym uczestnikom poczuć się niemalże jak na przyrodniczym spektaklu multimedialnym. Organizatorzy zadbali również o miłą atmosferę po obradach – pierwszego dnia na ognisku, a drugiego w sympatycznej knajpce na Kortowie można było oddać się rozmowom kularowym, wymianie doświadczeń a nawet cennych okazów owadów z ulubionej grupy. Koniecznie trzeba wspomnieć o pięknym filmie przedstawiającym modraszki, zaprezentowanym między konsumpcją golonki a owocnymi debatami przy ognisku.

Wśród posterów dominowały tematy o wydźwiku ochronnym – dotyczyły stanu poznania konkretnej grupy/gatunku owadów na danym terenie (w Polsce, w rezerwacie, na obszarze o dużych walorach przyrodniczych), choć nie zabrakło prac polemizujących z utartymi schematami („Czy rezerwat jest najlepszą formą ochrony owadów wodnych?”), frapujących („Czy owady wodne uciekają ze wsi do miasta?”) czy obecnie bardzo aktualnych (o szrotówku kasztanowcowiaczku niszczącym masowo nasze kasztanowce). Warto wspomnieć o wątku często powtarzającym się, zarówno w referatach, na posterach, jak i w dyskusjach – mianowicie rosnącej roli środowisk antropogenicznych jako ostoi wielu ciekawych gatunków, nierzadko wartych ochrony.

Konferencja zakończyła się dwiema dłuższymi dyskusjami – motywem przewodnim pierwszej były refleksje ogólne po wystąpieniach i sesji posterowej. Dotyczyły one ochrony owadów oraz realnych propozycji zmian, ulepszeń, modyfikacji sytuacji i praw związanych z tą materią w naszym kraju. Druga dyskusja, prowadzona przez pana Andrzeja JADWISZCZAKA, miała charakter bardziej zawężony, gdyż poruszała istotny temat potrzeby gromadzenia baz danych faunistycznych, czyli podstawy dla długofalowego monitoringu oraz potencjalnej ochrony konkretnego gatunku na danym terenie. Problem zbierania danych faunistycznych (ilości osób zaangażowanych w kolekcjonowanie materiału oraz systematyczności tych działań), następnie ich przemyślanego gromadzenia, a w przyszłości racjonalnego wykorzystania był także jednym z tematów przewodnich konferencji – pojawiał się w większości podsumowań wystąpień ustnych oraz w rozmowach kularowych. Nieobca entomologom jest ciągle niewystarczająca ilość informacji dotycząca gatunków, którymi się zajmują. Nierzadko brakuje danych nawet dla najpospolitszych gatunków, o których z reguły wiadomo tylko tyle, że są. W rezultacie tych przemyśleń, na zasadzie wcielenia słowa w czyn, powstał zarys projektu utworzenia takiej bazy dla Polski północno-wschodniej.

Wyniki części prac zaprezentowanych na konferencji będą opublikowane w „Polskim Piśmie Entomologicznym”, „Wiadomościach Entomologicznych” i „Polish Entomological Monographs”.

kość (w przypadku rycin wykonanych tuszem) nie powinna przekraczać formatu A4. Ryciny, które były już reprodukowane, należy w opisie odpowiednio oznaczyć. Unikać należy tabel o dużym formacie (przekraczającym na wydruku szerokość 18 cm). Liczba fotografii i tabel powinna być maksymalnie ograniczona. Rysunki, fotografie i wykresy należy znakować liczbami arabskimi, a ich detale literami, natomiast tabele liczbami rzymskimi. Objaśnienia rycin należy zamieścić oddzielnie, a objaśnienia tabel łącznie z nimi, w języku polskim i angielskim.

- W wykazie piśmiennictwa należy uwzględniać wyłącznie pozycje cytowane w tekście pracy. Wykaz ten powinien być zestawiony według alfabetycznego porządku nazwisk autorów, z podaniem nazwiska i inicjałów imion, roku wydania, pełnego tytułu pracy, skróconego tytułu wydawnictwa, miejsca wydania (w przypadku wydawnictw ciągłych nie będących czasopismami), tomu (ewentualnie także zeszytu) i liczby pierwszej i ostatniej strony. Np.:

Marcinkowski H. 1984: Rzadkie gatunki motyli większych (*Macrolepidoptera*) z Gór Sowich. Pol. Pismo ent., 54: 229-230.

Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1985: Chrząszcze *Coleoptera* – *Buprestoidea*, *Elateroidea* i *Cantharoidea*. Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 10: 1-401.

Przy wydawnictwach zwartych należy podawać ponadto nazwę instytucji wydawniczej z jej siedzibą. Np.:

Jura C. (red.) 1988: Biologia rozwoju owadów. PWN, Warszawa. 250 ss.

W krótkich doniesieniach dopuszcza się jedynie niezbędne, skrócone cytowania, zamieszczone w tekście wg wzoru:

Marcinkowski H. 1984: Pol. Pismo ent., 54: 229-230.

- Transliterację z alfabetów niełacińskich należy przeprowadzić według Polskiej Normy, a stosowane skróty tytułów czasopism winny być zgodne z „World list of scientific periodicals”.

- Do prac historiograficznych, przedstawiających sylwetki entomologów, należy dołączyć możliwie pełny wykaz ich publikacji z zakresu entomologii i dziedzin pokrewnych, a w treści tychże prac zaprezentować entomologiczną spuściznę materialną danego entomologa (zbiory, księgozbiór itp.) z podaniem jej aktualnych losów.

- W artykułach i doniesieniach (za wyjątkiem recenzji, sprawozdań, komunikatów i materiałów kronikarskich) należy przy nazwach systematycznych rodzajów i gatunków cytowanych po raz pierwszy w pracy, umieszczać nazwiska (lub ich skróty) odpowiednich autorów (według zasad przyjętych w „Międzynarodowym Kodeksie Nomenklatury Zoologicznej”).

- Zaleca się:

- podawanie elementów daty w kolejności – dzień, miesiąc, rok, przy czym miesiące należy oznaczać liczbami rzymskimi (np. 25 IX 1989);

- podawanie przy nazwach stanowisk, oznaczeń kwadratów siatki UTM 10 x 10 km;

- W celu zapewnienia właściwego poziomu merytorycznego czasopisma, wszystkie artykuły (za wyjątkiem materiałów kronikarskich, recenzji, polemik itp.) przed przyjęciem do druku są recenzowane przez specjalistów z odpowiedniej dziedziny.

- Materiały do druku prosimy przysyłać pod adresem Redakcji. Do przesłanych materiałów należy dołączyć: adres korespondencyjny (z telefonem) oraz kserokopię dowodu uiszczenia opłat statutowych PTEnt. za rok bieżący (lub inny dokument potwierdzający ich uiszczenie).

- Autorzy artykułów otrzymują bezpłatnie 50 nadbitek. Autorzy krótkich doniesień i materiałów kronikarskich otrzymują nadbitki według każdorazowo ustalonego podziału, natomiast autorzy recenzji, polemik, sprostowań itp. nadbitek nie otrzymują.

„Wiadomości Entomologiczne” drukują odpłatnie ogłoszenia drobne i reklamy popularyzujące wyroby i usługi mające zastosowanie w szeroko pojętej działalności entomologicznej. Za treść ogłoszeń i reklam Redakcja nie odpowiada. W ogłoszeniach drobnych opłata wynosi 0,50 zł od znaku, natomiast opłata za reklamy ustalana jest każdorazowo na drodze umowy między reklamującym a Redakcją. Członkom Polskiego Towarzystwa Entomologicznego przysługuje 20% zniżka.

WARUNKI PRENUMERATY - SUBSCRIPTION ORDERS

PRENUMERATA KRAJOWA

- Prenumeratę krajową dla osób fizycznych nie będących członkami PTEnt. oraz osób prawnych prowadzi Biblioteka Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław. Wpłaty na rok 2003, w wysokości 45,- zł., przyjmowane są na konto:
PKO BP SA, I O/Poznań
Nr 10204027-2596-270-1
- Zamówienia hurtowe prosimy kierować pod adresem Redakcji. Przy zakupie powyżej 30 egzemplarzy udzielamy 20% rabatu.
- Prenumeratę dla członków PTEnt., z 20% zniżką, przyjmuje:
Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego,
ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań,
PKO BP SA, I O/Poznań, nr 10204027-2596-270-1

FOREIGN SUBSCRIPTION

Subscription order and all payments should be adressed to:

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego,
Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, Poland.

Our account: N° 10204027-2596-270-1
is placed in: PKO Bank Polski SA, I O/Poznań, Poland.

Price: institutional - 30 \$, personal - 20 \$, single fascicles - 10 \$ each.

ISBN 83-88518-52-6